

Venkraai

Verenigingsblad van de KNNV afdeling Eindhoven

Voorjaar 2020

Berichten	“Op de hoogte-17”	2	
	Algemene Ledenvergadering op donderdag 19 maart 2020	3	
	Financieel Overzicht over 2019	4	
	Verslag van het bestuur over 2019	5	
	Notulen Algemene Ledenvergadering 2019	6	
	Jaarverslagen Werkgroepen en Commissies over 2019	7	
	Wie heeft er nog Venkraai nummer 101 liggen?	14	
	Wijzigingen ledenbestand	15	
	Za 25 apr Excursie voor nieuwe leden op de Stratumse Heide	15	
	25 jaar uniek natuuronderzoek in de Tilburgse Kaaistoep	15	
	Inventarisatie flora en fauna in het gebied van de Kleine Dommel	16	
	Excursies	Za 21 mrt Excursie naar het Banisveld en de Kampina	17
		Zo 5 apr Excursie naar de Mariapeel	17
Do 9 apr Excursie naar het Savelsbos		17	
Za 18 apr Excursie naar Visvijvers Valkenhorst		18	
Za 2 mei Excursie naar de Groote Peel		19	
Do 7 mei Excursie bijzondere planten in bermen Waalre		19	
Za 16 mei Excursie naar de vallei van de Statte bij Solwaster (B)		19	
Za 30 mei Excursie naar het beekdal van de Kleine Dommel in Heeze		20	
Inventarisaties van de Floristische Werkgroep		21	
Excursies van de Vogelwerkgroep		21	
Cursussen	Cursus “Inheemse Amfibieën en Reptielen”	22	
	Cursus “Wilde Bijen”	23	
	Cursus “Het leven in een waterdruppel”	24	
Lezingen	Ma 9 mrt Lezing “Biodiversiteit door groenbeheer”	25	
	Ma 20 apr Lezing “De vogelstand in het boerenland”	26	
Artikelen	Verslag excursie Gijzenrooise Zegge op 24 november	27	
	Verslag excursie Spinsterberg en Groote Heide op 12 januari	28	
	Zorgvuldige inpassing grootschalige zon- en windenergie nodig!	28	
	Vacatures bij de landelijke KNNV-organisatie	30	
	Zeekoeten	31	
	Citroenvlinder en ik	33	
Voorblad	Witte klaverzuring <i>Oxalis acetosella</i> - Foto: Gerard Vos		

“Op de hoogte-17”

Han Monteiro

Voorzitter KNNV afdeling Eindhoven

We zijn ons jubileumjaar begonnen met een goed bezochte Nieuwjaarswandeling. Met 40 leden hebben we een wandeling gemaakt bij Kasteel Heeze, door de Herbertusbossen, langs de Strabrechtse Heide, Sterkselse Aa en Kleine Dommel. Aan de geanimeerde gesprekken te

horen heeft iedereen zich prima vermaakt. Samen hebben we daarna op de “Hooizolder” soep gegeten, een traditie die erbij hoort.

Een “traditie” die hopelijk ingedamd gaat worden is het afsteken van knalvuurwerk. In de Tweede Kamer heeft zich een meerderheid afgetekend die in ieder geval dat vuurwerk gaat verbieden. Voor onze vogels en andere dieren zal het enige verbetering geven, maar siervuurwerk mag voor hen ook verboden worden. Zij kunnen niet tijdelijk hun toevlucht zoeken tot een vuurwerkvrij bungalowpark. Misschien dat in de toekomst het oude jaar rustiger gevierd kan worden.

Onze afdeling is niet de enige die iets te vieren heeft: De KNNV-afdeling Tilburg viert 25 jaar onderzoek van de Kaaistoep, en het IVN Heeze bestaat 50 jaar. Dat is natuurlijk ook leuk, maar onze afdeling is 75 jaar jong. Uit de beginperiode zijn wel verhalen bekend van mensen bij ons die als kind de natuurbeleving met de paplepel hebben ingegoten gekregen door hun ouders die indertijd al lid waren.

Eind januari is er de coördinatorenvergadering geweest, waar we met de vertegenwoordigers van de werkgroepen hebben gebrainstormd over hoe we kunnen vieren dat mensen al zo lang in Eindhoven en omstreken zo actief met de natuur bezig zijn. Voorstellen waren: een duizendsoortendag, een excursie oude stijl op de fiets en een dag waarbij we in een gelegenheid in Eindhoven een gezellige dag hebben met de leden.

Het jubileumcomité gaat met deze voorstellen aan de slag. We rekenen erop dat iedereen een steentje kan bijdragen.

Het afgelopen jaar heeft onze afdeling 25 nieuwe leden erbij gekregen. Om hen wegwijs te maken in onze afdeling willen we net als vorig jaar een Nieuwe-leden-dag organiseren. Daar is wel weer de medewerking voor nodig van alle werkgroepen. Deze dag vindt plaats op 25 april 2020.

Voor jullie ligt weer een mooie Venkraai. Die komt niet vanzelf tot stand. Gelukkig zijn er steeds meer mensen die een artikel aanleveren. We weten ook dat er veel leden foto's maken. Stuur je foto die jij de moeite waard vindt in en wees niet te bescheiden.

Op andere gebieden binnen onze vereniging zijn mensen ook te bescheiden. Het lijkt wel haast een vloek voor KNNV-afdelingen. Leden denken vaak: hij of zij weet het beter. Daardoor verlamt een afdeling en krijgen we geen aanvulling van mensen die iets willen doen.

In maart 2021 stop ik als voorzitter. Het zou fijn zijn als we vóór de komende Algemene Ledenvergadering van 19 maart drie nieuwe bestuursleden kunnen verwelkomen. Welke drie musketiers of -tières nemen de handschoen op? Of wil je gevraagd worden, geef dan even een seintje. We bieden een goede opleiding en begeleiding.

Dus als je nieuwe verfrissende ideeën hebt en weet welke richting onze afdeling op zou kunnen gaan... Meld je dan aan bij Marijke, Jan, Gerard of Han. Ook voor meer inlichtingen kun je bij hen terecht.

Ik heb al eerder de Algemene ledenvergadering van 19 maart aangehaald. Helaas is het niet zeker dat de “Wolvenman” Dick Klees er zal zijn om een boeiend verhaal te vertellen.

Als het niet lukt dan gaan we wellicht een alternatieve manier bedenken om de avond ook met gezelligheid te vullen.

Algemene ledenvergadering op donderdag 19 maart 2020

Om 20:00 uur, in IVN-gebouw D'n Aard, Ariespad 5 in Veldhoven.

Agenda

1. Ontvangst met koffie
2. Opening
3. Mededelingen, plannen en beleid van de afdeling
4. Notulen van de Algemene ledenvergadering van 14 maart 2019
5. Jaarverslagen
6. Financiën
 - 6.1. Rekening en verantwoording 2019
 - 6.2. Verslag van de kascommissie betreffende rekening 2019
 - 6.3. Decharge penningmeester
 - 6.4. Contributie 2021
 - 6.5. Herziening begroting 2020
 - 6.6. Begroting 2021
 - 6.7. Benoeming kascommissie (2 leden & reservelid)
7. Verkiezing afgevaardigde en reserve naar de Vertegenwoordigende Vergadering op za 4 april 2020 in Tilburg
8. Samenstelling bestuur
9. Vaststellen datum van Algemene Jaarvergadering in 2021. Voorstel: do 18 maart
10. Rondvraag
11. Sluiting van de vergadering

Pauze

Waarna: Lezing van Dick Klees over "Wolven in Nederland" (onder voorbehoud)

Schema van aftreden bestuursleden								
Functie	Naam	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Voorzitter	Han Monteiro		xx			x		
Secretaris	Jan Lanthers		xx			x		
Penningmeester	Gerard Vos			x			xx	
Lid	Marijke van Noort			x				
Lid	Vacature							

x = Herkiesbaar voor een volgende termijn xx = Statutair aftredend

Andere functies	
Cursuscommissie	Ursula Elskamp
Lezingcoördinator	Vacant (tijdelijk Marijke van Noort)
Webmaster	Harry Nouwen
Redactie Venkraai	Gerard Vos, Jan Schellekens, Marijke van Noort, John Bruinsma
Excursiecommissie	Annemieke van Vucht, Rob van Vucht, Trudy Vos, Carla van Moorsel, Jacques van Kessel
Natuurbeschermingscommissie	Jaqueline van Heek, Rob Aarts, Harry Nouwen, Riki Slegers
Ledenadministratie	Ludy Aarts
Natuurhistorisch Secretaris	Vacature

Verslag van het bestuur over het jaar 2019

Jan Lanthers, secretaris

Bestuursactiviteiten

Nieuwjaarswandeling

Ditmaal wandelden we met zijn dertigen door het dal van de Kleine Beerze bij Vessem. Na afloop hebben we ons de erwtensoep goed laten smaken.

Vergaderingen

Er waren 7 bestuursvergaderingen. Ook hebben we een keer samen vergaderd met het bestuur van de afdeling Veldhoven-Eindhoven-Vessem van het IVN. Tijdens de bestuursvergaderingen hebben we in totaal 46 actiepunten gedefinieerd en afgewerkt. Ook zijn twee vergaderingen van de Beleidsraad van de KNNV, de Vertegenwoordigende Vergadering en twee provinciale vergaderingen bezocht. Bij één van de bestuursvergaderingen zijn de NBC en Ellen van Rosmalen van de Gemeente Eindhoven aanwezig geweest. We hebben op 24 januari weer een bijeenkomst gehad met de coördinatoren van onze werkgroepen en commissies.

Algemene jaarvergadering

Deze werd bezocht door slechts 19 leden, dit is maar liefst 16 minder dan in 2018. Annet heeft haar bestuurstaken neergelegd en het bestuur bestaat nu dus uit 4 leden, nadat Marijke van Noort op de ALV tot bestuurslid is benoemd. Marijke zorgt naast de publiciteit ook voor het organiseren van onze lezingen. We hebben dus nog een nieuw bestuurslid nodig om weer op 5 te komen en de werklast wat te kunnen spreiden. En ook nog een lezingencoördinator, waar nu ook een vacature voor is.

Huisvesting

We zitten al meer dan vijf jaar bij het IVN-VEV in d'n Aard in Veldhoven, zeer tot ons genoegen. Hoewel we toch een zekere voorkeur blijven hebben voor een locatie in Eindhoven.

Publiciteit

Deze taak wordt uitgevoerd door Marijke. Zij zorgt ervoor dat er posters komen voor lezingen en cursussen, en ook voor de vermelding van onze activiteiten op onze website en in diverse bladen in de omgeving.

Venkraai

Ons verenigingsblad ziet er prachtig uit in kleur. Verhalen en foto's voor de Venkraai zijn van harte welkom! De redactie is sinds kort uitgebreid met John Bruinsma.

Website

Harry Nouwen beheert onze website, die inmiddels een steeds beter aanzicht biedt en ook door veel mensen wordt bekeken.

Exposities

We zijn dit jaar aanwezig geweest bij de open dag van het IVN in Veldhoven en op "De andere Mert" in Geldrop.

Gedelegeerde activiteiten

Cursussen

Ursula Elskamp heeft het stokje overgenomen van Annet Kars. Dit jaar hebben we wel 6 cursussen georganiseerd, waarvan er één helaas moest worden afgezegd vanwege een tekort aan deelnemers. Vanuit de cursussen hebben ook weer verschillende nieuwe leden zich bij onze vereniging aangesloten. Bij de cursussen die wel doorgingen hadden we gemiddeld 18 deelnemers.

Lezingen

Er werden 6 lezingen georganiseerd, en die werden door gemiddeld bijna 27 personen bezocht, iets minder dan vorig jaar. Neske is in maart gestopt met de organisatie, de taak wordt nu (tijdelijk) overgenomen door Marijke.

Excursies

Naast de nieuwjaarswandeling heeft de excursiecommissie 23 excursies georganiseerd. Drie werden helaas afgelast wegens slecht weer of ziekte van de excursieleider. Gemiddeld deden er 13,3 personen mee met de excursies, dat is iets meer dan in 2018.

Ledenadministratie

Deze werd eerst gedaan door onze penningmeester Gerard Vos. Later in het jaar is na een herziening van ons ledendatabasesysteem Ludy Aarts hem opgevolgd. Zij verzorgt ook onze nieuwsbrief en herinneringen per e-mail. Er zijn nu 251 leden, dit heeft zich dus gestabiliseerd.

Natuurbeschermingscommissie

Deze wordt getrokken door Jacqueline van Heek. Ze heeft versterking van Rob Aarts, Riki Slegers en Harry Nouwen. Zie verder het jaarverslag van de NBC.

Vertegenwoordigingen

Die bij Trefpunt Groen Eindhoven wordt gedaan door Jacqueline van Heek.

Het bestuur wil alle mensen van commissies en werkgroepen bedanken voor hun inzet in het afgelopen jaar. Dit geldt natuurlijk ook voor alle anderen die zich voor allerlei activiteiten hebben ingezet.

Verder vindt u in dit nummer de jaarverslagen van de werkgroepen en commissies. Ik wil allen hartelijk danken voor het tijdig afleveren van hun bijdrage!

Notulen algemene ledenvergadering op 14 maart 2019

Jan Lanthers, secretaris

Aanwezig

Plonie van Campen, Jacqueline van Heek, Peter Backbier, Joep Spronk, Frank Cazemier, Wim van der Ven, Marleen Smulders, Margriet Bekking, Hans Oversteegen, Ploni Oversteegen, Willy Meijer, Martien Helmig, Geert Bode, Trudy Vos, Marijke van Noort, Han Monteiro, Gerard Vos, Jan Lanthers, (19 personen)

Afwezig met kennisgeving

Rob van Vucht, Annemieke van Vucht, Duco Nijman, Petra van Leeuwen, Johan Goossen, Riki Slegers, Monique Lanthers, Marianne van Zeeventer, Ursula Elskamp (9 personen)

Ontvangst met koffie

In d'n Aard in Veldhoven.

Opening

Iedereen werd welkom geheten bij de vergadering door onze voorzitter Han Monteiro.

Mededelingen, plannen en beleid van de afdeling

Mededelingen

Han geeft aan dat Plonie na de pauze een lezing zal geven over waterleven in Brabant. Hij meldt ook dat Neske stopt met het coördineren van onze lezingen, hij zegt haar hiervoor dank.

Plannen

We zullen ons 75-jarig jubileum in 2020 waarschijnlijk vieren met een nieuwe 1000-soortendag. Het gebied hiervoor is nog onbekend. Bovendien zullen er ook andere festiviteiten plaatsvinden, we zijn bezig met het formeren van een jubileumcommissie.

Beleid

We bieden cursisten die nog geen KNNV- of IVN-lid zijn een lidmaatschap aan. Per 1 november worden hen dan gevraagd of ze lid willen blijven. We gaan ook voor het eerst op 30 maart een introductie-excursie voor nieuwe leden organiseren. Het gaat om wel 40 nieuwe leden van de jaren 2017-2018 en 2019. Voor deze excursie moet nog worden voorgewandeld.

Notulen van de Algemene ledenvergadering van 21 maart 2018

De notulen worden goedgekeurd.

Jaarverslagen 2018

Verslagen van het bestuur, werkgroepen en commissies

Geen verdere opmerkingen.

Financiën

Rekening en verantwoording 2018

Gerard geeft een overzicht van onze financiën. Han merkt op dat we de gemeente Eindhoven blijven pushen om een groencentrum in te richten.

Verslag van de kascommissie betreffende rekening 2017

De kas is gecontroleerd door Ursula Elskamp en Geert Bode. Geert leest het verslag van de kascommissie voor, de boekhouding is in orde bevonden.

Decharge penningmeester

De voorzitter stelt voor om onze penningmeester decharge te verlenen. De vergadering stemt hier mee in onder applaus.

Contributie 2020

De penningmeester stelt voor om de contributie voor 2020 hetzelfde te laten. De vergadering stemt hiermee in.

Herziening begroting 2019

Hier zijn geen verdere opmerkingen over.

Begroting 2020

Deze zal leiden tot een negatief saldo, doordat de afdracht naar de landelijke KNNV wel toeneemt. We krijgen voor die afdracht natuurlijk wel ondersteuning vanuit het landelijk bureau terug. Het verlies kunnen we gemakkelijk financieren uit onze reserves. Het begrotingsvoorstel van Gerard wordt zonder commentaar aangenomen.

Benoeming kascommissie (2 leden & reservelid).

Ursula Elskamp stelt zich beschikbaar voor de kascommissie. Han gaat nog op zoek naar een tweede lid. Geert Bode zal als reservelid optreden.

Verkiezing afgevaardigde en reserve naar de Vertegenwoordigende Vergadering op zaterdag 13-4-2019 in De Meern

Han zal Harry vragen of hij er weer naar toe wil gaan. Hij gaat zelf ook.

Samenstelling bestuur

Gerard Vos en Hanneke Pijlman treden af. Gerard omdat zijn termijn erop zit en Hanneke omdat ze verhuisd is.

Verkiezing van twee nieuwe bestuursleden: Het bestuur heeft Gerard Vos en Marijke van Noort voorgedragen. Zijn worden bij acclamatie benoemd, nadat Marijke zichzelf aan de vergadering heeft geïntroduceerd.

Vaststellen van datum van Algemene Jaarvergadering in 2020

Het voorstel is 19 maart. De vergadering stemt hiermee in.

Rondvraag

Er zijn geen vragen.

Sluiting van de vergadering

Han sluit de vergadering en rijkt nog wat cadeaus uit aan mensen die zich verdienstelijk hebben gemaakt voor de vereniging:

Carla van Moorsel voor de cursusadministratie,

Marijke van Noort voor het organiseren van onze lezingen,

Wim van der Ven voor zijn assistentie bij lezingen,

Harry Nouwen voor het verzorgen van onze website,

Rob van Vucht als lid van de excursiecommissie,

Rob Aarts als lid van de NBC,

Jelle Schuurman van het huisvesten van het Natuurhistorisch Archief,

Peter Backbier voor zijn jarenlange reservelidmaatschap van de kascommissie.

De mensen die niet aanwezig zijn zullen het cadeau later krijgen.

Jaarverslagen van de werkgroepen en commissies over 2019

Insectenwerkgroep

Piet Tutelaers

Het afgelopen verenigingsjaar stond in het teken van een inventarisatie van de visvijvers in Valkenswaard. Deze vijvers maken deel uit van Valkenhorst, een natuurgebied van Brabants Landschap, en worden al enkele jaren niet meer gebruikt voor het kweken van vissen. De meest oostelijk gelegen vijver, het Greveschutven, is ontstaan uit een ven, alle andere vijvers zijn aangelegd in het voormalige moerasgebied. Het gebied rondom de visvijvers is niet opengesteld voor het publiek, het gebied daarbuiten wel.

Ons lid Henk van Oudenhoven kent Wil de Veer vanwege hun gemeenschappelijke interesse in muziek. Wil komt al jaren in de visvijvers en doet er samen met zijn vrouw onderzoek naar de avifauna. En hij probeert vogels te fotograferen. Wil heeft Henk wel eens gevraagd: "Waarom doen jullie met de insectenwerkgroep geen onderzoek in de visvijvers?". En zo is het gekomen.

We zijn het onderzoek gestart met een rondleiding onder leiding van Mari de Bijl, de beheerder van het terrein. Ons eerste project bestond uit een demonstratie van het strooisel-onderzoek voor het TV-programma "Vroege Vogels". Bas Buenen, onze jongste arachnoloog, heeft daar laten zien hoe je spinnen vangt door het zeven van bladstrooisel en het uitpluizen van de gezeefde resten op spinnen en ander klein gespuis. De opnames zijn nog te zien in Uitzending Gemist (24 april 2019, zoek op "Vroege Vogels Groote Heide").

Hierna hebben we gedurende de maanden april, mei en een deel van juni drie verschillende plekken bemonsterd met een barrièreval die we wekelijks hebben geleegd (foto hieronder).

Toen deze potvallen niet veel soorten meer opleverden zijn we overgeschakeld op handvangsten door middel van kloppen, slepen en zichtwaarnemingen.

Op zondag 13 oktober hebben we nachtvlinders gevangen met behulp van twee lakenvallen (Frans Groenen en John Cox).

Op 23 oktober hebben Henk en ik gebruik mogen maken van een roeiboot van Brabants Landschap om in het Greveschutven te gaan zoeken naar de Rietstrekspinn *Tetragnatha striata* en de Grote Oeverspinn *Dolomedes plantarius*. De eerste soort hebben we ontdekt, de tweede nog niet. Hopelijk krijgen we volgend jaar een herkansing.

Vanaf 28 oktober zijn Henk en ik met de hulp van andere geïnteresseerden wekelijks gaan zoeken naar beesten die overwinteren in bladstrooisel. Dit willen we voortzetten tot begin volgend jaar. En we willen ons onderzoek afronden met een verslag.

Het IVN Heeze-Leende bestaat in 2020 50 jaar. Dit wil men vieren door middel van een 1000-soorten jaar. Hans Teeven van het IVN heeft ons op 22 november bij hem thuis de plannen voor dit project uitgelegd samen met Annemiek van Dijk, lid van onze werkgroep en tevens lid van het IVN, in de hoop dat wij hen gaan helpen met het vangen en determineren van de geleedpotigen.

Voor onze ledenlijst, zie:

<http://www.knnv.nl/eindhoven/iwg/leden>

Bas, John, Geert, Henk en Piet bij het legen van barrièreval 2 - Foto: Ad Brouwers

Micro-hydrobiologische werkgroep in samenwerking met de afd. Zuid van het NGVM

Joost van de Sande

Ook in 2019 hebben we afscheid moeten nemen van een zeer gewaardeerd clublid. Harrie Lempens was een van de trouwste bezoekers van onze werkavonden, hij was iemand van weinig woorden maar altijd *to the point*. We zullen hem erg missen.

Er zijn maar 15 werkavonden geweest doordat een werkavond vanwege mist niet kon doorgaan. De meeste werkavonden zijn weer besteed aan het bestuderen van watermonsters. We hebben ook weer een geweldige microscopiedag gehad in Zeeland waaraan ook werd deelgenomen door leden van het Nederlands Genootschap Voor Microscopie en het Koninklijk Antwerps Genootschap voor Micrografie.

In februari heeft Jef Schoors van het KAGM een lezing verzorgd over diatomeeën. En wij dachten dat we al wat wisten over het onderwerp.

Onze eigen leden hebben nog uiteenzettingen gegeven over schimmels, watervlooiën, flagellaten en invertebraten.

Aan onze jaarlijkse microscopiedag in Valkenswaard hebben 22 personen deelgenomen. Het Brugven bij Valkenswaard was onderwerp van studie. Aan deze excursie hebben leden van de KNNV en het NGVM deelgenomen en er waren weer vier gasten van het KAGM uit België.

Ook dit jaar zijn we doorgegaan met het gezamenlijk bemonsteren van vennen. Meerdere keren zijn we er op uitgetrokken en de animo voor deze activiteit blijft groot, dus gaan we daar het komend jaar weer mee door.

Bij de jaarafsluiting hebben we genoten van een hapje en een drankje en een paar kleine presentaties.

Het contact met het KAGM zullen we voortzetten.

Het ledenbestand (KNNV+NGVM) is nu 12.

Onze werkavonden hebben we voor het komend jaar verplaatst naar de eerste en derde maandag van de maand. Eenieder is dan weer welkom om zomaar een kijkje te komen nemen of onze werkgroep voor permanent te versterken.

Floristische Werkgroep

Wim van der Ven

Inventariseren van wilde planten

Het kalenderjaar begint meestal met een winterwandeling waarin we met leden en belangstellenden ergens een wandeling houden. Alleen als we heel bijzondere planten vinden noteren we die. We genieten van het landschap en praten met elkaar. Dit jaar waren we in het Wijboschbroek. Een lid uit Uden is daar goed bekend en heeft ons de weg gewezen.

In de maanden januari, februari, maart, oktober, november en december werken we aan het herbarium. De laatste vondsten en geschonken oude herbaria worden opgeplakt, van etiketten voorzien en nadat ze in de diepvries zijn geweest op de juiste plaats opgeborgen. In de loop van de laatste 10 jaar zijn alle exemplaren nog eens goed nagekeken. Er zijn fouten gevonden in de naam van de planten. Dat kan komen doordat bij het oorspronkelijk benoemen de verkeerde naam is genoteerd of omdat we in de loop van jaren wijzer zijn geworden.

In februari komt de nieuwe Heukels flora uit. Met daarin veel wijzigingen van namen en families. De volgorde waarin onze planten zijn opgeborgen is op familienaam en soortnaam. Dus als de familienaam of soortnaam veranderen doen we dat ook in het herbarium. Dat is veel werk voor volgend jaar.

De andere maanden gaan we naar buiten, om planten te inventariseren. Dat doen we op dinsdagavond van 19:00 uur tot zonsondergang. In 2019 deden we dit voor de veertigste keer.

Vogelgroep

Hans van Sprang

Dit keer wil ik u meenemen langs een aantal trends die in het land van de vogelaar in 2019 bijzonder op de voorgrond traden.

We beginnen met de koploper, het waarnemen van "Niet Bestaande Vogels". Het hoogtepunt van 2019 was zondermeer de uitgave van de "Nieuwe Gids voor de niet-bestaande vogels van Europa" van O.C. Hooymeijer. Deze visionair heeft daaraan ook een waarnemingsplaats gekoppeld voor de waarneming van de niet bestaande soorten. Iets, dat gezien de sterk verminderde zichtbaarheid van bestaande soorten een welkome nieuwe manier van waarnemen mogelijk maakt.

We vonden op twee plaatsen Drijvende egelskop (*Sparganium angustifolium*). Er gaan jaren voorbij dat we die niet vinden. Ook het vermelden waard is de vondst van de Grote wolfsklauw (*Lycopodium clavatum*) in een poel bij Heeze. En we vonden *Scirpus cyperinus* (nog geen Nederlandse naam). Dit is de vierde vondst in Nederland, alle in en rond Eindhoven.

Op een parkeerplaats bij Strabrechtse heide troffen we Gewimperd langbaardgras (*Vulpia ciliata subsp. Ciliata*), een uiterst zeldzame vondst in ons atlasgebied. We hebben geconstateerd dat de Forez-streepvaren (*Asplenium foreziense*) langs het Eindhovens kanaal het nog steeds goed doet. Massaal vonden we Naaldwaterbies (*Eleocharis acicularis*) in het High Tech park.

Een keer hebben we de excursie afgelast vanwege code oranje.

Meedoen

Kijk in de loop van maart eens in onze agenda om te zien waar wij op dinsdagavond in het zomerseizoen bij elkaar komen. Wil je planten beter leren kennen, loop dan eens een tijdje met ons mee. Wij kunnen beginnende floristen altijd helpen. Maar je moet het zelf doen, zelf de vragen stellen. Als het op een dag teveel wordt, beperk je je tot een vijftal planten die je dan thuis beter bestudeert. In het winterseizoen zijn we ook elke dinsdag overdag en op woensdagavond om de twee weken in D'n Aard. We werken dan aan het herbarium. Iedereen is van harte welkom om ons gezelschap te versterken.

Dit brengt ons bij de tweede trend, het waarnemen op historische basis. "Toen we hier 2 jaar geleden waren zaten er nog wel 50 Blauwborsten en dit jaar zie ik er geen meer" of "vorig jaar in mei was dit een plas waar honderden Eenden en Futen zwommen, maar nu lijkt het alsof er alleen daar ergens nog een beetje water staat, maar vogels...".

Kortom, de gemiddelde vogelliefhebber kijkt door de éénoog van het verleden naar een wereld, waarin nu niet meer bestaande vogelrijkdom aanleiding is tot nostalgisch dromen.

Maar, vraagt u zich af, is er dan alleen toekomst voor het waarnemen van niet-bestaande vogels of het benoemen van waarnemingen uit een steeds verder verleden? Gelukkig niet, nog niet. We hebben prachtige excursies gemaakt naar ons bekende en onbekende gebieden zoals het gebied bij Maren-Kessel en de Hemelrijksewaard, Diessens broek, de Hamert, de Kampina en natuurlijk de Sponsorexcur­sie naar het Vogeleiland in het Zwartewater.

Wel wordt steeds duidelijker dat je voor vogels het voorjaar moet benutten, na juni wordt de spoeling dun en is er zeker in droge tijden weinig te beleven in vogelland.

Opvallend vond ik dat je op zo veel punten tegenwoordig de Cetti's zanger tegenkomt, maar ook dat we dit jaar geen Boomvalk of Wielewaal zijn tegengekomen bij de excursies. En hoe zou dat zijn met de vogels, wat vinden die ervan en wat zien zij van de vogelgroep?

Paddenstoelenwerkgroep

Theo van Loo

De paddenstoelenwerkgroep is actief van januari tot Pasen en van begin september tot het eind van het jaar. In die periode gaan we één keer per week op stap naar een gebied binnen de regio. Soms wordt deze regelmaat onderbroken omdat er te weinig paddenstoelen zijn. Een keer per twee weken komen we op woensdagavond bij elkaar om te overleggen, ervaringen uit te wisselen en moeilijke vondsten op naam te brengen.

De eerste maanden van 2019 leverden mooie aantallen winter- en voorjaarspaddenstoelen op, met als hoogtepunt een vondst van het Gesteeld veenknoopje, op de laatste Rode Lijst nog opgenomen als "verdwenen uit Nederland". Niet ver ervandaan vonden we grote aantallen van de Voorjaarskluiwzwam en enkele exemplaren van de zeldzame Lentebekerzwam. In september bleek al meteen dat het, dankzij de regen, een beter paddenstoeljaar zou worden dan 2018. Ondanks het feit dat het neerslagtekort nog lang niet was weggewerkt, zorgde de regen toch voor veel meer paddenstoelen dan in 2018.

Onze meest succesvolle excursie was die naar de Refelingse Heide in Nuenen. Zij leverde een lijst op met 124 soorten met onder andere tientallen exemplaren van de zeldzame Levertraanzwam.

Van elke excursie worden de vondsten doorgegeven aan de NMV en komen zo in de NDFD terecht. Dat waren er afgelopen jaar meer dan duizend.

De werkgroep bestaat uit 8 actieve leden. De gemiddelde leeftijd van de deelnemers ligt inmiddels boven de AOW-gerechtigde leeftijd maar de leden zijn nog onverminderd enthousiast.

Kapjesmorielje – Bakelse Beemden, Helmond
Foto: Theo van Loo

Mossenwerkgroep

Marleen Smulders

Net als veel andere natuurliefhebbers heeft de droogte ons parten gespeeld. Niettemin hebben we als mossenwerkgroep een mooi jaar achter de rug. Met uitzondering van de zomermaanden zijn we zo'n drie dagen per maand in het veld geweest. De groep bestaat uit zo'n tien bryologen, die uit alle hoeken van Brabant komen en we hebben ook een trouwe gast uit Dordrecht die regelmaat bij onze excursies aansluit. Wat hebben we in 2019 zoal gedaan?

Inventarisatie Oisterwijkse vennen

In mei 2018 zijn we gestart met het inventariseren van de mossen rondom de Oisterwijkse vennen en de laatste excursiedag daar was in november 2019. In totaal hebben we er 27 dagen rondgestruind met gemiddeld zeven personen. Het onderzoeksgebied bestrijkt 12 km-hokken. Vooral de vennen vallen op, die verspreid liggen over het gebied, en verder stromen er de beekjes de Reusel en de Rosep door. Ook zijn er veel bossen, zowel natte als droge, dus al met al een gevarieerd gebied. Verder ligt er een oud natuurtheater dat stamt uit de jaren 30 van de vorige eeuw en dat heeft ook voor de nodige verrassingen gezorgd. De campings en de horeca hebben we op de koop toe genomen, ze zorgen voor een grote recreatiedruk, maar het heeft ook wel weer als voordeel dat we altijd de mogelijkheid hadden om ons op te warmen bij een kopje koffie, mochten we daar behoefte aan hebben. Komend jaar zal er een verslag komen waarin de resultaten besproken worden.

Inventarisaties in Limburg

Op verzoek van enkele Limburgse bryologen, met name Paul Spreuwenberg, gaan we regelmatig op zaterdag naar Limburg. Dit jaar zijn we vooral in het Beesels broek geweest. Verder hebben we een bezoek gebracht aan Groeve 't Rooth in Zuid-Limburg en aan natuurgebied Het Marissen bij Sint-Joost. We gaan speciaal op zaterdag zodat ook belangstellenden die op donderdag niet mee kunnen zich toch kunnen aansluiten.

Publicatie van onderzoeken

In 2019 zijn twee rapporten verschenen:

De mossen van het Groene Woud: dit was een grote klus waar gedurende zo'n 3,5 jaar 31 km-hokken intensief zijn bekeken. De resultaten van het onderzoek zijn vergeleken met die van de periode 1980 – 2005, zoals vastgelegd in de Atlas van de Mosflora van Eindhoven.

Het tweede rapport gaat over het Leudal bij Roermond. Daar heeft de Eindhovense mossenwerkgroep onderzoek gedaan samen met leden van het Natuurhistorisch Genootschap Limburg. Beide rapporten staan op de website van de KNNV Eindhoven bij de mossenwerkgroep.

Enkele dagen samen weg

Voor ons traditionele uitje van enkele dagen zijn we in 2019 naar de Eifel geweest in Fuchshofen. We genieten dan overdag van de mossen in een voor ons heel andere omgeving met soorten die we bij ons niet of zelden tegenkomen. 's Avonds gezellig samen aan tafel om lekker te eten en de resultaten van de dag te bespreken.

En verder

Daarnaast gaan veel werkgroepleden er ook buiten de Eindhovense werkgroep op uit om naar mossen te kijken. Ze sluiten zich aan bij landelijke excursies of kampen of gaan individueel op pad om mossen te zoeken. Dat beperkt zich dan niet tot ons eigen Brabant of Nederland. Heel Europa en soms daarbuiten behoort tot het interessegebied van sommige Eindhovense bryologen. Soms worden we door andere werkgroepen uitgenodigd om een excursie te leiden

Onze gastvrijheid

Iedereen is welkom om zich bij ons aan te sluiten. Denk niet 'ik weet te weinig van mossen, dat is niets voor mij'. We zijn allemaal bij nul begonnen. Inmiddels zit er veel kennis bij de werkgroepleden en we vinden het leuk om anderen wegwijs te maken. Je hebt alleen een beetje enthousiasme en een loop nodig. Mossen leer je het best in het veld door met ervaren mensen mee te gaan. Dus schroom niet om een keer mee te gaan.

Gewoon viltsterrenmos – Foto: Dick Haaksma

Plantenwerkgroep

Petra van Leeuwen

Afgelopen jaar plantenwerkgroepsten we door het Dommeldal vanaf het TU/e-terrein tot en met Bokt in Eindhoven-Noord. Elk traject bezochten we 3 keer gedurende deze periode zodat we een aardig beeld kregen van wat daar zoal groeit en bloeit.

We bestudeerden Waterkruiskruid, Grasmuur en Zeegroene muur, wat weer voor het broodnodige getwijfel zorgde. Maya Daumal trok de hele zomer met ons op. Omdat ze Engelstalig is stoeiden we met ons Engels en de wetenschappelijke namen van de planten.

Dick maakte steeds een verslag van alle waarnemingen. Aan de hand daarvan zijn we in de winter weer aan het werk gegaan en gebruikten literatuur en diverse websites om de planten te bespreken en beter te leren kennen.

Het jaar werd afgesloten met deelname aan de Plantenjacht, georganiseerd door Floron. Met 9 paar speurneuzen waaronder een aantal heemparkers en

nog 3 'buitenstaanders' maakten we eerst een ronde door het heempark, met 16 bloeiers.

De tweede etappe liepen we het 'Urbaan district' in, wat 22 winterse bloeiers opleverde waaronder Akkervergeet-me-nietje, Fluitenkruid en het Made-liefje. De laatstgenoemde prijkte uiteindelijk op de landelijke lijst bovenaan. Omroep "Studio040" was bij het eerste gedeelte aanwezig en maakte een leuk verslag: <https://studio040.nl/nieuws/artikel/vergeet-me-nietjes-in-de-winter>

Het aantal werkgroepavonden ligt in het buitenseizoen op twee per maand. In de winter hebben we een maandelijkse maandagavond in D'n Aard

Met een plantenwerkgroep-twaalfstal en een aantal 'Vrienden van de Plantenwerkgroep' op de lijst hebben we een mooie groep. Iedereen die graag meer wil leren over wilde planten is van harte welkom!

Vogelwerkgroep

Carla van Moorsel en Martien Helmig

De Vogelwerkgroep heeft in het jaar 2019 haar vaste patroon van avonden, excursies, inventarisaties en kampen weer eens bevestigd.

De avonden, van september tot half april tweemaal per maand, werden besteed aan een kort vergaderdeel en een studieonderwerp. Studieonderwerpen worden door de leden zelf aangedragen en meestal ook door henzelf gepresenteerd. Een commissie bereidt de keuzes voor.

In elke bijeenkomst worden enkele vogelgeluiden behandeld. In de trektijd nog eens uitgebreid met trekroepjes.

De vogel van het jaar, de Wulp, kreeg bijzondere aandacht. Een referentiesoort (een soort die goed bekend zou moeten zijn om andere, minder bekende soorten aan te kunnen refereren) was dit jaar de Kleine karekiet.

Verder werd door enkele van onze leden verslag gedaan van een reis naar Madagaskar, en een reis naar Suriname.

En twee avonden werden besteed aan aspecten van de paleontologie, in het bijzonder in relatie tot onze huidige vogels.

Elke woensdag worden er wandelingen georganiseerd in de regio en ongeveer tweemaal per maand is er een excursie die wat verder weg kan zijn. Het rivierenland, de Biesbosch, de Zeeuwse en Zuid-Hollandse eilanden zijn favoriet. Excursies van de Vogelwerkgroep worden door een commissie voorbereid en voorgelegd aan de leden. Ze staan ook open voor andere leden en worden in de Venkraai vermeld.

Tweemaal per jaar organiseert de Vogelwerkgroep een 'kamp' voor de eigen leden en hun partners. Het gaat om meerdaagse verblijven in een Bed & Breakfast, hotel of camping met intensieve excursies en ook veel gezelligheid. Het voorjaarskamp werd op Schouwen-Duiveland gehouden, het najaarskamp in de kop van Noord-Holland. Aan de kampen wordt, vooral in het najaar, door veel leden deelgenomen. Het najaarskamp had een record-aantal van bijna 30 deelnemers!

Een aantal leden is actief met tellingen en inventarisaties. Dit jaar geen broedvogelinventarisatie, wel watervogeltellingen (half januari), PTT (punt-transect-telling), kolonievogeltellingen van Blauwe reigers en Roeken, en MUS (Meetnet Urbane

Soorten). De tellingen worden in de regio uitgevoerd en de resultaten gaan naar de Sovon. Voor Brabants Landschap worden kerkuilenkasten gecontroleerd.

Geringde Zwartkopmeeuw, Brouwersdam
Foto: Martien Helmig

Het aantal leden was eind van het jaar 31 (plus 3 correspondentieleden). De werkgroep is verheugd dat dit jaar ook een jong en enthousiast lid zich heeft aangemeld.

Brandgans met jongen, Prunjepolder
Foto: Martien Helmig

Excursiecommissie

Annemieke van Vucht

Onder het genot van koffie of thee en iets lekkers zijn we weer vier keer bij elkaar gekomen om de excursies te plannen. Het zijn er in totaal drieëntwintig geworden op het moment dat ik dit schrijf, waarvan er twee zijn afgelast. Het was een gevarieerd aanbod weer, dichtbij en verderweg waarbij we ook twee keer een bezoek hebben gebracht aan onze Zuiderburen.

Liefst drieëntwintig deelnemers kwamen af op de excursie naar de Groote Heide ten zuiden van de Eindhoven, geleid door Peter Zomer. Dat is dan bijna het dubbele van het gemiddeld aantal personen dat meeloopt per excursie, namelijk twaalf. Maar ook de Mariapeel, De Maat en de Diel (B), het Soerendonks

Goor en het Eckartse Bos scoorden hoge ogen. En dat is fijn voor diegene die de excursie heeft voorbereid.

En ook dit jaar vonden we weer mensen van buiten de excursiecommissie bereid om een wandeling te leiden. Hartelijk dank daarvoor!

En als Marijke van Noort meeloopt weet je al dat er een smeug verslag voor de Venkraai wordt geschreven. Bedankt Marijke voor je enthousiaste verhalen!

Tot ziens bij een excursie!

Carla van Moorsel, Jacques van Kessel, Trudy Vos, Rob en Annemieke van Vucht.

Natuurbeschermingscommissie

Jacqueline van Heek

Dit jaar waren er veel en intensieve contacten met de coördinatoren Joop van Hout en Lieke Stoffelen van Trefpunt Groen Eindhoven, over onderwerpen als:

- Recreatieve ontwikkelingen bij de Karpfen en kansen voor meer biodiversiteit.
- Vragen over bomenkap. Die is soms nodig of onvermijdelijk, maar hoe zit het met de vervolgplannen en compensatie? Daar blijft teveel liggen.
- Woningbouw Tivoli, Heezerweg met natuurinclusieve bouwplannen.
- Kruidenbuurt: Aan de Korianderstraat zijn de eerste natuurinclusieve woningen afgeleverd, met ingebouwde nest- of verblijfsgelegenheid voor Gierzwaluwen, Huismussen en Vleermuizen.
- De brug over de Dommel bij Mariënhage is (voorlopig) van de baan.

- Renovatie van woningen en inrichting in Woensel, plan Celsius.
- Woningbouw en inrichting Rochusbuurt, voormalige Blauwververij
- Informatiebijeenkomst over nieuwe Omgevingswet.
- Ontwikkelingen op Gennep en hulpvraag vergroening golfbaan
- Nieuw snelfietspad in Hanevoet
- Bouwactiviteiten in de binnenstad, met name Stadhuisplein en Campinaterrein.

Een vaste overleggroep is de Stamtafel Biodiversiteit, waar we o.a. de BIC (Brainport Industries Campus) plannen volgen. Dit jaar is het eerste gebouw van BIC door de koning geopend, maar het NNB (Natuur

Netwerk Brabant) project van Ekkersrijt is nog niet voltooid. Er is een natuurcompensatieplan van Rijks-waterstaat, maar van goed beheer is nog geen sprake. Andere projecten zijn Natuurdaken, ecologie van de Bostoren, en Trudotoren Strijp: van natuur in de stad naar de stad als natuur.

Het landelijke stikstof probleem maakt duidelijk dat er echt iets moet gebeuren. Een nieuw initiatief vanuit de bouwwereld is "Impuls". Die gaat voor biodiversiteit en natuurinclusief bouwen. Er is een gezamenlijk plan ontwikkeld voor het Stadhuis en de stadhuistoren, mede in overleg met Stadsnatuur.

We, en dat zijn Harrie Nouwen, Riki Slegers, Rob Aarts en ondergetekende, blijven alert op alle ontwikkelingen in de stad. We zetten in op versterking van natuur-functies.

Cursuscommissie

Ursula Elskamp

In 2019 werden er 6 cursussen aangeboden.

De eerste cursus betrof de minicursus "Tuinvogels herkennen" in januari. 26 deelnemers werden onder leiding van Marijke van Noort en Han Monteiro 'klaargestoomd' voor de jaarlijkse Nationale Tuinvogeltelling eind januari. De tweede cursus in maart, de "Vogelcursus voor beginners" door Rob Aarts en Han Monteiro, sloot daarop aan en leverde 23 deelnemers op.

In mei gaf docent Gerard Compier voor 12 deelnemers de korte cursus "De wondere wereld der insecten". Tijdens de excursie op een mooie zaterdag in het Heempark Frater Simon Deltour in Eindhoven konden de cursisten het geleerde al direct op de parkeerplaats in praktijk brengen. Daar werden onder meer de Zwartkopvuurkever, het Schuimbeestje (cicade) en de Wolluis aangetroffen.

Ter voorbereiding van de Nationale Tuinvlindertelling werd aan het begin van de zomer de Minicursus "Vlinders in de tuin" gehouden met docent Marijke van Noort. Hier namen 18 mensen aan deel.

Na de zomer volgden 12 deelnemers de "introductie-cursus Zoogdieren" van docent Jos Marcelissen. Dit was in 2019 blijkbaar de enige cursus Zoogdieren, want we konden zelfs een deelnemer uit Rotterdam verwelkomen. Het uitpluizen van braakballen voor determinatie van prooidieren was een bijzondere ervaring. De vleermuizen-excursie 's avonds leverde vooral waarnemingen op in de buurt van het felverlichte sportveld. Tijdens de veldexcursie overdag in het Leenderbos kwamen de cursisten vooral voetafdrukken tegen van Homo sapiens (en ook zijn bandensporen) en zijn viervoeter, maar ook vele van Wilde zwijnen en enkele van Reeën. Helaas werden er (nog) geen Wolfensporen gevonden...De cursus werd afgesloten met een verrassende quiz waarbij de deelnemers online hun scores konden volgen.

De laatste cursus in 2019, van organisator Harry Nouwen over de 'Micro-Hydrowereld', is vanwege het geringe aantal aanmeldingen op dat moment niet doorgegaan.

Vragen of suggesties? Neem contact met ons op via cursussen@eindhoven.knnv.nl of 040-2126288.

Wie heeft er nog Venkraai nummer 101 liggen?

In ons afdelingsarchief ontbreekt Venkraai nummer 101. Heeft u dit nummer uit het begin van de jaren 90 nog liggen, dan zouden we het graag willen scannen.

In dat geval graag een berichtje aan Harry Nouwen: 040-2810551, webredactie@eindhoven.knnv.nl

Wijzigingen ledenbestand van 26-11-'19 t/m 1-2-'20

Geen lid meer per 1-1-2020

Dhr. B. Bakermans
Mevr. C.H.C.M. Houniet-Gerrits
Dhr. F. Koolen
Mevr. R. Kranenburg
Mevr. L. Nijssen
Mevr. E. Westhof
Dhr. H. Westhof
Schotsmans, Mw. L.M.A.
Nijland, Dhr. M.A.J.
Lierop, Mw. L.J. van

Stuur wijzigingen naar onze ledenadministrateur: ledenadministrateur@eindhoven.knnv.nl

Za 25 april - Excursie voor nieuwe leden op Stratumse Heide

Thema: Kennismaken met de activiteiten van de werkgroepen
Contact: Han Monteiro - voorzitter@eindhoven.knnv.nl
Duur: Tot ca. 12:00 uur.
Vertrek: 9:00 uur - Kruising Hazenloop met de Heezerweg, Eindhoven.

Net zoals vorig jaar organiseren we weer een excursie voor nieuwe leden, samen met vertegenwoordigers van de werkgroepen. Onderweg wordt er voor koffie/thee en een versnapering gezorgd.

Per werkgroep laten dan leden zien hoe ze in het veld natuurgegevens verzamelen. De nieuwe leden krijgen nog een uitnodiging. We hopen dat het net zo'n succes wordt als vorig jaar.

25 jaar uniek natuuronderzoek in de Tilburgse Kaaistoep

Vier het jubileum mee!

Al 25 jaar lang onderzoeken leden van de KNNV-afdeling Tilburg heel nauwkeurig de natuur in het gebied De Kaaistoep. Ondertussen zijn er maar liefst bijna 9.000 verschillende soorten planten en dieren in het gebied gevonden, waaronder ook nieuwe soorten voor Nederland en zelfs voor de wereld. Aangezien dit uniek is in Nederland viert de KNNV-afdeling deze mijlpaal in 2020 met wandelingen, een fototentoonstelling, een symposium én een boek. Iedereen is hierbij van harte welkom!

Nieuwe ontdekkingen

De Kaaistoep maakt onderdeel uit van Stadsbos013, ten zuidwesten van de stad. Vanaf 1995 hebben actieve natuurliefhebbers van de KNNV hier een schat aan gegevens verzameld. Ze hebben niet alleen naar vogels en planten gekeken, maar bijna alles werd verzameld en uitgezocht, waaronder slijmzwammen, korstmossen, dopluizen, mieren, nachtvlinders, kokerjuffers en allerlei soorten muggen en vliegen. In totaal gaat het

wel om 125.000 uur verzamel- en zoekwerk! Dag en nacht, zomer en winter waren de leden aan het verzamelen, determineren en ordenen. In nauwe samenwerking met Natuurmuseum Brabant werden de vondsten verder onderzocht en opgenomen in de collectie van het museum.

Bemonstering Oude Ley in 2010 – Foto: Bart Horvers

De Kaaistoep opent speciaal haar deuren

De Kaaistoep is normaal gesproken afgesloten, maar ter ere van dit 25-jarig jubileum opent de eigenaar, TWM Gronden, speciaal het gebied. Iedereen die interesse heeft kan zich inschrijven voor unieke wandelingen, onder leiding van de onderzoekers van de KNNV. Daarnaast kunt u de onderzoekers en hun werkzaamheden bekijken tijdens de fototentoonstelling, die gedurende het jaar op verschillende locaties in Tilburg te zien zal zijn.

Symposium en jubileumboek

De officiële start van dit jubileumjaar vindt plaats op 14 maart in Natuurmuseum Brabant met een groot symposium over burgers en natuuronderzoek, ofwel *Citizen Science*. Verschillende experts, lokaal en landelijk, vertellen daarin over het Kaaistoep-onderzoek en over het belang van actieve natuurliefhebbers voor de natuur en het natuuronderzoek in Nederland. Tijdens dit symposium wordt ook het lijvige jubileumboek over het onderzoek in De Kaaistoep gepresenteerd. Daarin zijn beschrijvingen van het onderzoeksgebied, diverse leuke vondsten en bijzondere onderzoeksmethoden te lezen.

Kijk op:

<https://www.knnv.nl/afdeling-tilburg/jubileum-kaaistoep> hoe u het boek kunt bestellen, zich kunt aanmelden voor het symposium, waar u de fototentoonstelling kunt bekijken en welke wandelingen plaatsvinden vanaf half april.

Meer informatie over het symposium, het boek en andere activiteiten zijn beschikbaar bij de secretaris van de KNNV-afdeling Tilburg, Marie-Cécile van de Wiel: kaaistoep2020@gmail.com

Juweelwesp *Hedychrum nobile* - Foto: Bart Horvers

Inventarisatie flora en fauna in het gebied van de Kleine Dommel

Het IVN Heeze-Leende laat weten: In 2020 vieren we ons 50-jarig jubileum. Wij willen dat doen met het in kaart brengen van de flora en fauna in het beekdal van de Kleine Dommel te Heeze, tussen de Somerenseweg in het zuiden en de A67 in het noorden. Een gedetailleerde beschrijving van het gebied is aanwezig, alsmede een kaart.

Gedurende het hele jaar (dat we 1000-soortenjaar genoemd hebben) zullen inventarisaties plaatsvinden. In de praktijk willen wij gewoon zoveel mogelijk soorten waarnemen.

Uiteraard doen wij dat samen met de gebiedseigenaren, zoals Staatsbosbeheer, Brabants Landschap en Waterschap De Dommel.

Hoogtepunt van het jubileumjaar wordt de 1000-soortendag, waarbij we de resultaten tot dat moment presenteren aan het publiek. Na afloop van het soortenjaar zullen wij alle resultaten samenvatten in een

eindrapportage. Om het officiële karakter van de inventarisatie te benadrukken wordt in 2020 op waarneming.nl het projectgebied “Beekdal Kleine Dommel te Heeze” als locatie aangegeven.

Hoewel wij als IVN-afdeling een aantal specialisten in huis hebben zal het duidelijk zijn dat wij niet alle kennis bezitten voor een dergelijke inventarisatie. Hulp van specialisten “van buiten” is daarom essentieel.

Wilt u mee inventariseren? Meld u dan aan via ons secretariaat: secretariaat-ivnhl@live.nl, onder vermelding van uw specialisme. Of mogelijk kunt u ons in contact brengen met andere specialisten binnen of buiten uw organisatie. Het slagen van ons project hangt in grote mate af van de hulp die wij van organisaties zoals de uwe ontvangen.

Wilt u meer informatie over de inventarisatie? Neem dan contact op met Hans Teeven: hansteeven@gmail.com. Voor informatie over de actuele stand van zaken met betrekking tot kaarten en aanmeldingen verwijzen wij gedurende het soortenjaar naar de website van IVN Heeze-Leende: www.ivn.nl/afdeling/heeze-leende

Excursies

Voor deelname aan excursies geldt:

- **Aanmelden bij de excursieleider is noodzakelijk, tenzij anders is aangegeven.**
Er kan immers een kleine wijziging zijn, en vervoer kan aangepast worden. En mocht een excursie niet doorgaan, dan kunnen degenen die zich hebben aangemeld worden ingelicht.
- Zorg voor proviand (eten en drinken) en neem regenkleding mee, evt. laarzen.
- En natuurlijk.... een veldkijker, een loepje, je favoriete boek om iets in op te zoeken.
- Let bij colonne rijden altijd op degenen die volgen, dit om elkaar niet uit het oog te verliezen.
- De chauffeur kan de route ontvangen van, of vragen aan de excursieleider.
- Ook niet-KNNV-leden zijn van harte welkom.
- Het KNNV-principe is: We leren van en ontdekken met elkaar, ieder brengt het hare of zijne in.

Za 21 maart - Excursie naar het Banisveld en de Kampina

Thema: Landschap, algemeen
Leiding: Annemieke van Vucht,
Duur: Driekwart dag
Vertrek: 9:00 uur, vanaf de Orionstraat, Eindhoven

Het Banisveld is een recent 'verruigd' stukje cultuurland (er was zelfs een vuilnisbelt) waar nu weer volop ruimte is voor planten (o.a. Hengel), insecten en vogels. De Beerze heeft hier nog steeds zijn natuurlijke

meanders. Het Banisveld sluit direct aan op het zuidoosten van de Kampina. Een groot deel van de wandeling zal ons door dit zeer afwisselende terrein voeren. De lengte is ca. 8 km.

Zo 5 april - Excursie naar de Mariapeel

Thema: Vogels
Contact: Carla van Moorsel,
Duur: Halve tot driekwart dag
Vertrek: 9:00 uur, Gerardusplein, Eindhoven

Op de grens van Noord-Brabant en Limburg ligt een prachtig gebied: Mariapeel en Deurnesche Peel vormen daar samen een bijzonder moeras. Het overgrote deel van het veenmoeras werd door turfstekers afgegraven en als turf, het 'goud van de Peel' verkocht. De sporen van het turfsteken zijn nog overal aanwezig.

Ooit was het een ondoordringbaar moeras, nu een landschap van water, heidevelden, zandruggen, Berken

en open vlaktes begroeid met Pijpenstrootje. Toen was het een plek waar je liever niet kwam, nu is het een paradijs voor natuurliefhebbers en wandelaars. Begin april is een mooie tijd om de eerste teruggekeerde broedvogels te zien. Grote kans om Blauwborst, Tjiftjaf, Fitis en Zwartkop weer tegen te komen. Ook Boompieper en Boerenzwaluw kunnen al terug zijn.

Do 9 april - Excursie naar het Savelsbos

Thema: Voorjaar
Leiding: Wim van der Ven
Aanmelden: Trudy Vos,
Duur: Hele dag
Vertrek: 8:30 uur, Gerardusplein, Eindhoven
9:30 uur in Sint Geertruid. Daar parkeren aan de Julianaweg, tegenover Julianaweg 9.

Het Savelsbos is een lange, vaak smalle gordel van hellingbossen op de (vaak steile) oostelijke Maasdalhelling. Het bos kent zeer steile, vaak eroderende hellingen met hoogtes van 70 m tot 125 m boven NAP met veel trappenpaden.

Een aantal grubben, smalle, steile en vaak rechte droogdalen haaks op de maasdalhelling, strekt zich kilometers ver uit het plateau in, zodat het hele bos al met al een nogal grillige vorm heeft. Grubben zijn ontstaan in tijden van permafrost, in geologische tijdvakken zoals het Elsterien, het Saalien en het Weichselien toen er een toendraklimaat heerste.

In het Savelsbos liggen er meerdere voormalige zand- en grindgroeves, kalksteengroeves en enkele vuursteenmijnen. Floristisch gezien is er ook veel te beleven. In het voorjaar zien we volop Bosanemoon, Gele anemoon, Bosviooljes en Daslook, Muskuskruid. Maar ook Holwortel, Amandelwolfsmelk en Zwartblauwe rapunzel.

Maar er zijn ook Dassenburchten. Mossen, vogels, insecten en misschien ook wel paddenstoelen te zien. Nergens in Limburg zijn Boomklever en Glanskop zo talrijk. We zullen zien wat we allemaal nog meer tegen komen om van te genieten.

Za 18 april - Excursie naar Visvijvers Valkenhorst (Valkenswaard-Leende)

Thema: Landschap en vogels
Contact: Jacques van Kessel,
Duur: Halve dag
Vertrek: 8:00 uur - Parkeren kan bij het startpunt op onderstaand kaartje.

De Visvijvers Valkenhorst zijn onderdeel van een Natura 2000 gebied, het is eigendom van Brabants Landschap. Van het Visvijvers gebied zijn alleen de twee westelijk gelegen vijvers vrij toegankelijk. Wij hebben, bij hoge uitzondering, toestemming om ook de andere vijvers te bezoeken. Het is een voormalige viskwekerij, en landschappelijk een geweldig mooi

gebied. De meeste vijvers zijn deels begroeid met Riet, waar soorten als Geoorde fuut, Roerdomp, Woudaap, Zomertaling, Slobeend en Waterral voorkomen. Verder Raaf, Havik, Buizerd, Boomvalk, Zwarte wouw, en in het voor- en najaar zijn er kansen op de Visarend, Middelste bonte specht, IJsvogel, Blauwborst, Wielewaal, Appelvink en Kleine karekiet.

Za 2 mei – Excursie naar de Groote Peel

Thema: Hoogveenherstel, vogels en insecten
Leiding: Gerard Compiet,
Start: 9:00 uur, bij Buitencentrum De Pelen, Moostdijk 15, Ospel.

Nationaal Park 'De Groote Peel' (1345 ha) is een voormalig hoogveengebied. Midden door het gebied loopt de Moost, een kaarsrechte scheiding tussen Brabant en Limburg. Aan de Brabantse kant werden alvorens tot afgraving van het veen over te gaan, kanaaltjes (vaartjes) gegraven. Die dienden voor het ontwateren en de afvoer van turf. Aan de Limburgse zijde ging men bij de vervening anders te werk. Hier werd de turf uit de Peel gehaald vanaf niet afgegraven, en dus hoger gelegen peelbanen.

De afgelopen jaren is de Groote Peel 'op de schop' gegaan. De Eeuwselse Loop die voedselrijk water door het reservaat voerde is naar buiten het natuurgebied verlegd. Voorts zijn om het gebied kades aangelegd.

Hierdoor zal de waterstand beter op een constant hoog peil kunnen blijven wat gunstig is voor de regeneratie van het hoogveen.

Direct grenzend aan de westzijde van het reservaat is een weidevogelgebied met als broedvogels onder meer Kievit, Grutto, Wulp, Scholekster, Graspieper en Roodborsttapuit. Hier bevinden zich tevens enkele plassen waar zich diverse soorten watervogels ophouden. Aan de oevers ervan zijn begin mei mogelijk nog steltloper-soorten te zien. Wat de insecten betreft melden zich omstreeks deze tijd waarschijnlijk de eerste libellen als Vuurjuffer, Smaragdlibel, Noordse witsnuitlibel en Viervlek.

Do 7 mei – Excursie bijzondere planten in bermen Waalre

Thema: Groenbeheer, flora en wat we verder tegenkomen
Leiding: Ursula Elskamp,
Duur: 2 uur
Vertrek: 19:00 uur - Waalre, parkeerplaats School Ekenrooi, hoek Sophiastreet - Maximiliaanlaan. Vervolgens gaan we naar de hoek K.L.H. v.d. Puttlaan - Voorbeeklaan, waar de meeste orchideeën staan. Begeleiding door Dion van Bommel, medewerker groenbeheer gemeente Waalre.

In het late voorjaar trekken de orchideeën en andere bijzondere planten in de bermen langs de Voorbeeklaan de aandacht.

Oud-wethouder Miep Turken van gemeente Waalre heeft er in de jaren 80, bij de aanleg van deze wijk ten zuiden van de Goorloop / Moerputten, voor gezorgd dat de bermen onder andere met maaisel uit Eindhoven ingezaaid werden.

Langzamerhand zie je echter dat struiken en Heermoes op een aantal plekken de bermen en slootkanten overwoekeren.

Als er voldoende tijd is kunnen we vanaf de Voorbeeklaan nog langs de rode paaltjes-route bij de Moerputten lopen, het natuurgebied in de oksel van de A67/N2/A2, ten zuidwesten van verkeersknooppunt Leenderheide.

Za 16 mei - Excursie naar de vallei van de Statte bij Solwaster (België)

Thema: Landschap, algemeen
Leiding: Rob van Vucht
Duur: Hele dag
Start: 9:00 uur, Gerardusplein, Eindhoven.

We gaan een heel mooie wandeling maken in het gebied van de Statte, één van de mooiste riviertjes die ontspringen in het veengebied van Wihonfagne op de Hoge Venen, op 580 m hoogte. De wandeling begint bij het dorpje Solwaster in de Belgische provincie Luik, dichtbij Spa.

Onderweg passeren we vele stroompjes, een mooie waterval en een miljoenen jaren oude loodrechte rots van bijna 50 m hoog. In de rots is een breuk zichtbaar, het gevolg van opwaartse bewegingen en plooiingen in de aardkorst uit het geologisch verleden van dit gebied.

Zo komen we ook de dolmen van Solwaster tegen, rotsen die stammen uit de laatste ijstijd.

We vinden in de vallei restanten van oude beuken- en eikenbossen, en de oevers van de Statte zijn rijk aan mossen en varens. Zoals op veel plaatsen in de Ardennen, zijn ook hier op sommige stukken naaldbomen aangeplant.

We hebben deze wandeling in de herfst gedaan en genoten van alle mooie kleuren, we zijn benieuwd wat we nu aan voorjaarsvegetatie gaan tegenkomen. We nemen gewoon de hele dag de tijd om te genieten van dit prachtige gebied! De lengte is ongeveer 9 km, voor het stijgen en weer afdalen moet je rekenen op ongeveer 120 m.

Za 30 mei – Excursie naar het beekdal van de Kleine Dommel in Heeze

Thema: Insecten

Contact: Annemiek van Dijk,

Duur: Halve dag

Vertrek: 9:30 uur, parkeerplaats bij Natuurpoort de Plaetse aan de Rul in Heeze, 200 m ten oosten van de Kleine Dommel.

Langs de Kleine Dommel bij Heeze – grenzend aan de Strabrechtse heide – vind je nog enkele redelijk kleinschalige kruidenrijke akkers, natte beemden, berken- en elzenbosjes. Een mooie plek om te wandelen en op zoek te gaan naar insecten.

Een deel van dit landschap is recent opnieuw ingericht. De beek is smaller en heeft nieuwe meanders gekregen.

Gebieden zijn ontdaan van de voedselrijke bodemlaag. Slootjes en stuwtes zijn afgedamd. Het is interessant om samen te kijken welke planten en insecten zich hierdoor kunnen ontwikkelen. IVN Heeze-Leende houdt in 2020 in dit gebied een 1000-soortenjaar. Misschien kunnen we nog wat leuke waarnemingen toevoegen zoals de Beekschaatsenrijder, het Oranjetipje, de Bosbeekjuffer of andere juffers.

Koppeltje Oranjetipjes - Foto: Annemiek van Dijk

Inventarisaties van de Floristische Werkgroep

De werkgroep komt van half april t/m augustus elke dinsdag om 19:00 uur op de verzamelplaats bij elkaar. We beginnen meteen om 19:00 uur met inventariseren en gaan door tot zonsondergang. Als er door het KNMI een code oranje of rood wordt gegeven, dan gaat de excursie niet door.

Als de verzamelplaats buiten het te inventariseren km-hok valt, vertrekken we van het verzamelpunt om 19:00 uur.

Je bent van harte welkom op onze excursies. Je hoeft je niet tevoren aan te melden.

km-hok	Voor-jaar	Zomer	Veldnaam	Coördinaten verzamelplaats	Verzamelplaats
155-390	14-04	23-06	Best	155,268 - 390,171 N51.50056° E5.39107°	Kapelaan HGM Koopmansstraat en Johan Brouwerstraat
154-389	21-04	30-06	Best Heidebrug	154,888 - 389,235 N51.49215° E5.38560°	Parkeerplaats Makro
166-385	28-04	07-07	Nuenen Strandbad	166,316 - 385,285 N51.45652° E5.55003°	Strandbad Nuenen
167-397	05-05	14-07	De Zegge (voor INV-Heeze)	167,239 - 379,572 N51.40522° E5.56318°	Carpoolplaats De Zegge (ANWB) (*)
168-378	12-05	21-07	Rul (voor INV-Heeze)	169,013 - 378,627 N51.39662° E5.58856°	Parkeerplaats einde van Rul, Heeze (*)
168-379	19-05	28-07	Rulse dijk (voor INV-Heeze)	169,013 - 378,627 N51.39662° E5.58856°	Parkeerplaats einde van Rul, Heeze (*)
170-380	26-05	04-08	Kleine Dommel (voor INV-Heeze)	169,013 - 378,627 N51.39662° E5.58856°	Parkeerplaats einde van Rul, Heeze
169-380	02-06	11-08	Rederijk Mierlo-Heeze	170,262 - 381,091 N51.41874° E5.60661°	Parkeerplaats Heezerweg
	09-06		Nog niet bekend (**)		
	16-06		Nog niet bekend (**)		
		18-08	Nog niet bekend (**)		
		25-08	Nog niet bekend (**)		
		01-09	Laatste zomer-excursie (**)	160,614 - 380,219	Parkeerplaats volkstuin Genneperweg

(*) Verzamelplaats valt buiten het te inventariseren km-hok. We vertrekken van het verzamelpunt om 19:00 uur

(**) Raadpleeg onze agenda op internet. Daar staan ook de kaarten van het gebied dat we inventariseren en het verzamelpunt. De agenda wordt steeds geactualiseerd.

Internet: KNNV Eindhoven → Floristische Werkgroep → Agenda E-mail: fwe@eindhoven.knnv.nl

Excursies van de Vogelwerkgroep

Datum	Gebied	Vertrek	Tijd	Contact
Za 29 feb	Ooijpolder	Orionstraat	9:00 uur	Jan P.
Za 14 Mrt	IJsseltocht	Orionstraat	8:30 uur	Martien
Za 28 mrt	Eempolder	Orionstraat	8:30 uur	Carla (o.l.v. Jan Mooij)
Zo 5 apr	Mariapeel	Gerardusplein	9:00 uur	Carla
Za 9 mei	Crezéepolder en Sophiapolder (bij Hendrik-Ido-Ambacht)			
		Orionstraat	8:30 uur	Jan P.
Za 23 mei	Tholen	Orionstraat	8:30 uur	Rob en Annemieke

Contactpersonen

Jan Pelgrim
Martien Helmig
Carla van Moorsel
Rob en Annemieke

Cursus “Inheemse Amfibieën en Reptielen”

Docent: Annemarie van Diepenbeek

De tijden dat er in bijna alle poelen en boerensloten een keur aan amfibieën werd aangetroffen zijn voorbij, maar met enige kennis van de habitateisen en leefgewoonten zijn veel soorten toch nog wel op allerlei plaatsen te vinden. Ook in de directe leefomgeving van mensen is met kleine aanpassingen een geschikte leefomgeving voor veel soorten te maken, met name voor amfibieën. Tuinvijvers en een “rommelhoekje” achter in de tuin kunnen wonderen verrichten.

Het programma

Deze korte cursus laat deelnemers kennis maken met de inheemse soorten amfibieën en reptielen, hun kenmerken, leefwijze en habitateisen, en geeft inzage hoe het met ze gaat de laatste jaren. Vergeleken met vogels en zoogdieren gaat het over slechts enkele soorten: 16 amfibieën (en 2 exoten) en 7 reptielen (excl. de Zeeschildpadden en 1 exoot). Hun leefwijze is echter zo verschillend en interessant dat er twee avonden dik mee gevuld zijn.

Tijdens de veldles zoeken we zowel in water als op land naar amfibieën en een deel van de ochtend gaan we op zoek naar de Levendbarende hagedis, in de meeste delen van Noord-Brabant de enige reptielsoort. Maar hoe naar de andere soorten reptielen te speuren elders in Nederland, dat weten de deelnemers van deze cursus achteraf. Kort wordt ingegaan op bedreigingen en beschermingsprojecten.

De cursus wordt verzorgd door Annemarie van Diepenbeek, al bijna 40 jaar lid van onze afdeling. Zij is oud-projectleider bij RAVON (Reptielen

Amfibieën Vissen Onderzoek Nederland). In die functie was zij co-auteur van de RAVON Veldgidsen “Herkenning amfibieën en reptielen” en “Het waarnemen van amfibieën en reptielen”. Verder schreef ze de KNNV Veldgids “Diersporen Europa” (2019) en is ze co-auteur van de “KNNV Veldgids Europese Zoogdieren” (2019).

Theorieavonden

Do 12 mrt	Amfibieën en hun habitat (adulten)
Do 26 mrt	Eieren en larven van amfibieën en reptielen en hun habitat
Tijd	19:30 – 22:00 uur
Plaats	Gebouw D'n Aard, Ariespad 5, 5503 EZ Veldhoven (s.v.p. niet parkeren op het Ariespad)

Veldles

Za 21 mrt	Zoeken in water en op land Locatie en tijd nog af te spreken
Za 4 apr	Reservedatum (mocht het voorjaar onverhoopt nog te koud zijn)

Prijs (inclusief koffie en thee):

€ 30,- voor KNNV- en IVN-leden.

€ 40,- voor niet-leden, incl. KNNV-lidmaatschap tot eind 2020.

Opgave

Voor 1 maart 2020 per mail aan:

cursussen@eindhoven.knnv.nl onder vermelding van naam, adres, woonplaats, e-mail adres en telefoonnummer. Na uw aanmelding ontvangt u een bevestigingsmail met de betaalgegevens.

Maximum aantal deelnemers: 20.

Een paartje Rugstreeppadden in amplex tijdens de ei-afzet. Foto: Annemarie van Diepenbeek

Mannetje Zandhagedis in paartijd. De eerder afgebroken staart groeit weer aan, maar wordt nooit meer zo lang als de primaire staart. Foto: Annemarie van Diepenbeek

Cursus “Wilde bijen”

Docent: Pieter van Breugel

Wilde bijen en het weer bloemrijker maken van ons land mogen zich de laatste tijd verheugen in een toenemende belangstelling. Daarom organiseert de KNNV afdeling Eindhoven een korte cursus over deze groep van insecten. Eerder, in 2012, werd een dergelijke cursus met veel succes en onder grote belangstelling al een keer gegeven voor de afdeling Eindhoven, ook toen door Pieter van Breugel uit Veghel. Zijn prachtige foto's en enthousiasme werken aanstekelijk.

De drie cursusavonden zitten boordevol informatie en tijdens de twee veldbezoeken kan iedereen mee zoeken naar bijen en andere insecten. Het belooft weer een onvergetelijke cursus te worden.

Pieter van Breugel is insectenkenner en lid van de insectenwerkgroep van onze afdeling. Hij schreef de boeken 'Gasten van bijenhôtels' (derde druk, 2019, EIS Kenniscentrum Insecten, Leiden) en de 'Basisgids Wilde Bijen' (2019, KNNV Uitgeverij).

Programma

Theorieavonden

- Do 2 apr Inleiding vliesvleugelige insecten; biologie van hommels en sociale wespen; levenscyclus van solitaire bijen; soorten hommels.
- Do 9 apr Pootverzamelende bijen; maskerbijen; buikverzamelende bijen deel 1.

Pluimvoetbij beladen met stuifmeel
Foto: Pieter van Breugel

Do 16 apr Buikverzamelende bijen deel 2; nesthulp; koekoeksbijen; parasitaire belagers van bijen; solitaire wespen.

Tijd 19:30 - 22:00 uur

Plaats Gebouw D'n Aard, Ariëspad 5, 5503 EZ Veldhoven (s.v.p. niet parkeren op het Ariëspad).

Excursies

Zo 5 apr 10:00 uur, locatie nog af te spreken

Zo 19 apr reservedatum

Za 27 jun 9:00 uur, locatie nog af te spreken

Za 4 jul reservedatum

Prijs (inclusief koffie en thee)

€ 50,- voor KNNV- en IVN-leden.

€ 65,- voor niet-leden, incl. KNNV-lidmaatschap tot eind 2020.

Opgave

Voor 22 maart 2020 per mail aan: cursussen@eindhoven.knnv.nl onder vermelding van naam, adres, woonplaats, e-mail adres en telefoonnummer. Na uw aanmelding ontvangt u een bevestigingsmail met de betaalgegevens.

Maximum aantal deelnemers: 20.

Tuinbladsnijder voor haar nestgang
Foto: Pieter van Breugel

Cursus "Het leven in een waterdruppel"

Docenten: Willem Cramer, Harry Nouwen

Deze cursus is een inleiding tot de wereld van plantaardige algen en dierlijke eencelligen in het water van sloten, vennen en kanalen. Die wereld omvat een rijkdom aan organismen en is dan ook bijzonder om eens nader kennis mee te maken.

Via een presentatie met afbeeldingen en instructies is het mogelijk om ook zelf, met een microscoop, aan de slag te gaan. Ook aan een nevenactiviteit - het monstren - wordt aandacht besteed.

Cursusdata

Woensdagen: 20 mei - 27 mei - 3 juni
Steeds van 19:30 tot 21:30 uur.

Locatie

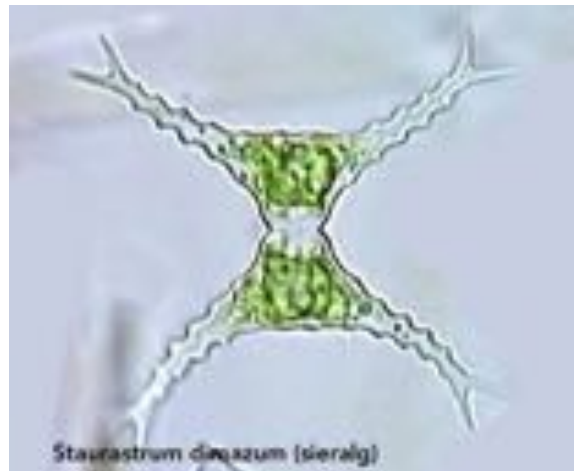
St. Joriscollege, Roostenlaan 296, te Eindhoven.

Prijs

€ 35,00 voor KNNV- en IVN-leden
€ 45,00 voor niet-leden, inclusief KNNV-lidmaatschap tot eind 2020.

Opgave

Voor 10 mei per mail aan:
cursussen@eindhoven.knnv.nl, onder vermelding van naam, adres, woonplaats, e-mail adres en telefoonnummer.

Tekening: Annemarie Schrover-Van Bokhoven

Lezingen

Ma 9 mrt – Lezing “Biodiversiteit door groenbeheer”

Door Frank Verhagen

20:00 – 22:00 uur

Gebouw "D'n Aard", Ariespad 5, Veldhoven

Frank Verhagen, beheerder natuurlijke gebieden van Gemeente Eindhoven, vertelt over het streven naar biodiversiteit door het groenbeheer van de gemeente.

Dat is in de stad een hele uitdaging: met beperkt budget en rekening houdend met de wensen van omwonenden is er al wat bereikt en liggen er nog volop kansen voor verbetering.

In de lezing komen allerlei praktische aspecten van het beheer aan bod en komt u meer te weten over de visie achter het beheer.

Voor velen van u een lezing die gaat over de groenstroken in uw directe omgeving. Na afloop is er tijd voor aanvullende informatie, vragen en discussie.

Ma 20 april - Lezing “De vogelstand in het boerenland”

Door Marco Renes

20:00 – 22:00 uur

Gebouw "D'n Aard", Ariespad 5, Veldhoven

Marco Renes is medewerker soortenbescherming bij het Brabants Landschap. Zijn lezing gaat over weide-, akker- en erfvogels. Het nestel-, broed- en fourageergedrag van deze vogels is het uitgangspunt voor beheersmaatregelen. Dit wordt geïllustreerd met vele korte filmpjes, die de vogels op de voet en in de vlucht volgen.

Bijzondere soorten dreigen te verdwijnen

Met sommige diersoorten gaat het ronduit slecht. Ten opzichte van 1990 is bijvoorbeeld nog maar 37% van de Veldleeuweriken en 50% van de Kieviten over, en de bijzondere vlinder het Gentiaanblauwtje neemt met 15% per jaar af. Met gewoon natuurbeheer zijn dit soort dieren vaak niet te redden, maar specifieke maatregelen helpen wel.

Weidevogels zijn alle vogels die voor hun voortbestaan afhankelijk zijn van het open agrarisch landschap. Dat zijn onder andere Kievit, Grutto, Wulp en Scholekster. Vanwege de intensivering van de landbouw en het verdwijnen van hun leefgebieden zijn ze bedreigd. Een groot deel van de wereldwijde populatie broedt in Nederland, dus zijn we verantwoordelijk voor het behoud van de hele soort. In Brabant zijn 44 weidevogelgroepen actief. Daarnaast werken we in zes kerngebieden, waar boeren intensief samen beschermen.

Akkervogels zijn vogels die broeden en zich voeden op akkers, zoals Veldleeuwerik, Boomleeuwerik, maar ook vogels als Patrijs en Kwartel. Het gaat buitengewoon slecht met hen. In twintig jaar tijd zijn we zestig procent van alle vogels kwijtgeraakt. Veel andere soorten doen het niet veel beter, door intensivering van de landbouw verdwijnt leefgebied en kunnen ze geen goed voedsel meer vinden. Met specifieke maatregelen op akkers proberen we het voedselaanbod te vergroten. Het aanleggen van gras- en kruidenrijke akkerranden lijkt bijvoorbeeld erg effectief. Wij zorgen dat zulke randen worden aangelegd en onderzoeken de effectiviteit. Op onze eigen terreinen laten we daarnaast percelen braak liggen, of zorgen we voor stoppelvelden. In heel Brabant leggen we akkerranden aan, maar we richten ons speciaal op vier kerngebieden.

Erfvogels leven op het boerenland, maar zijn voor hun broedplaats afhankelijk van erven, hagen en houtwallen in de directe omgeving van boerderijen en landelijk gelegen woningen. Een groot deel van de erfvogels neemt in aantal af, mede omdat het boerenland en de erven de laatste decennia veel grootschaliger en ‘netter’ zijn geworden. Brabants landschap gaat samen met lokale natuurwerkgroepen in gesprek met erf eigenaren om te bespreken hoe hun erf beter kan worden ingericht. We voeren een erfscan uit en maken een erfplan. In dit plan zijn maatregelen opgenomen die het erf geschikter maken voor erfvogels.

Verlag excursie Gijzenrooise Zegge op 24 november

Marijke van Noort

Zo dichtbij, en voor mij zo onbekend. Vorig jaar de excursie naar Gijzenrooi gemist, sommigen zeiden dat het toen regende, dus dit jaar nieuwe kansen. De excursie was zowel bij de vogelwerkgroep als "algemeen" aangekondigd, vervolgens staan op het afgesproken punt 12 vogelaars en 1 "algemene" te wachten. Voor velen een thuiswedstrijd, die kwamen op de fiets, of te voet zelfs.

Het eerste stukje van de wandeling voert ons door het Schuttersbos. De houten huizen die daaraan grenzen stammen uit de wederopbouwtijd na de tweede wereldoorlog. Behalve wat vogeltjes horen we dat eerste stuk sirenes, vliegtuigen en het geraas van de snelweg. Door het grote verschil in looptempo vormen we al snel een lange sliert wandelaars en moeten de voorsten af en toe inhouden, zodat de achtersten ons niet uit het oog verliezen. Het Kannunnikesven oogt wat mistig en is beduidend kleiner dan twee jaar geleden.

We horen bosvogeltjes: Roodborst, Koolmees, Staartmees, Grote bonte specht. Voor de zwammenliefhebbers is het ook feest, al is het hoogtepunt voor de paddenstoelen voorbij. We vinden Spekzwoerdzwam, een Muizenstaartje op een dennenappel, een Krulzoom.

Bij nadering van de Stratumse heide verandert de flora en fauna. We zien Corsicaanse dennen, horen Goudhaantjes, Kuifmeesjes, we zien Buizerds, een biddende Torenvalk en glinsterende spinnenwebdraden op de heideplantjes. Kijkend naar de grond vinden we een Kaaszwammetje.

We lopen niet langs het Heiven, maar Trudy Mennen weet te vertellen dat daar 9 soorten amfibieën voor-

komen: 4 soorten Kikkers, 3 Padden en 2 Salamanders. Door de droogte van de laatste 2 zomers is de Heidekikker in die periode niet meer gezien, maar wie weet...

We komen nu in een meer agrarisch stuk van de wandeling, het gebied staat bekend om kleinschalige structuur van het landschap, waar biologische boeren zorgen voor prachtige bloemenweides. In de zomer. Nu staat het er kaal bij en zou het ook zomaar een raaigrasvlakte kunnen zijn. Maar: ik weet het nu te vinden, dus komende zomer fiets ik er zeker een keer langs. Dan zijn de Roodbruine schijnridderzwam, de Paarse ridderzwam, de Nevelzwam, de Vliegenzwammen en de Parasolzwammen niet meer te zien. Nu zien we nog een enkele bloeiende Koekoeksbloem, Paarse dovenetel, Stinkende gouwe, Robertskruid, en gele en witte Kruisbloemigen. De Meidoornheggen zijn inmiddels kaal, aan de rozenstruiken vinden we nog bottels, die kleur geven aan de heggen.

Aan vogels geen gebrek. Geen bijzondere soorten, maar best wel veel: Gaaien, Koolmezen, Roodborsten, Ringmussen bij de boerderij, Sijsjes, Boomklevers, Vinkjes, Eksters, een Fazant, Spreeuwen, een Blauwe reiger, 2 Aalscholvers, Merels, een Goudvink en ook de Torenvalk laat zich hier zien.

Met in de verte het kerktorentje van Zesgehuchten en begeleid door het klokgelui uit Aalst, het is tenslotte zondagmorgen, nadert het eind van de gevarieerde wandeling. In 6 kilometer hebben we bos, heide en agrarisch landschap gezien. Alweer was het een goed bestede morgen, zo'n mooi gebiedje, zo dicht bij huis. Voor alle KNNV leden uit de buurt: ga er eens kijken! In goed gezelschap is het natuurlijk wel zo aardig, want dan leer je nog eens wat van elkaar. Dus bedankt allemaal!

Verslag excursie Spinsterberg en Groote Heide op 12 januari

Hans van Sprang

Om 9 uur bij de Jagershorst verzamelen. Deze keer niet om met de auto verder te reizen maar om daar, steeds binnen gehoorsafstand van de A2, te gaan wandelen. Op zoek naar vogels in januari.

Degenen met een negatieve kijk op het leven zullen onmiddellijk aanvoeren, dat de keuze voor een grotendeels uit bos bestaande omgeving niet echt de meest geschikte is om vogels te zien in de winter. Het is al erg koud voor die beesten en als je dan ook nog op de verkeerde plaats gaat zoeken is de kans wel erg klein, dat je er een vindt. En die negatievelingen hebben natuurlijk, als zo vaak, gelijk. Althans, dat kregen ze vandaag wel.

Al op de parkeerplaats viel op, dat zelfs de daar vaak te horen Boomklever nog met vakantie was. Geen Mezen of Merels of iets dat daarop leek te horen of te zien. Toen we het bos achter de Jagershorst ingelopen waren veranderde er niet veel in die constatering. Uiteindelijk wel een Koolmees en Kruisbek gezien, sommigen zagen nog een paar Goudhaantjes en een Rietgors, maar dat was het wel zo ongeveer. Misschien was de omgeving daar ook naar. Overal waren bomen gekapt om een meer open structuur in het landschap te persen. Om die nieuwe natuur te accentueren waren jonge Eikjes teruggeplaatst, stevig verankerd aan een boompaal. Daar werd een park gemaakt en dat was nog het mooiste deel.

Op andere punten leek een verzenkende brand een deel van de begroeiing te hebben aangetast en die stukken waren in de desolate toestand gelaten waarin ze daarna waren terecht gekomen. Een soort Apocalyptisch landschap. Ik zag al lopend een film voor me, waarin de laatste vogel in dit landschap wanhopig op zoek is naar een mogelijk ook aan de Apocalyps ontsnapte soortgenoot om daarmee te proberen de populatie nieuw leven in te blazen. Tevergeefs in januari. Al voor ons verliet ook de laatste overlevende vogel het gebied.

Vandaag ging het dan ook weer vaak over een vogel die er niet was, tegenwoordig een ritueel bij niet-vogelrijke excursies. De Klapekster werd zo vaak genoemd dat het bijna leek op het ritueel oproepen van zijn verschijning. Turend over de desolate resten en halfkale vlaktes liet ook deze liefhebber van dit soort terrein zich niet door ons waarnemen.

Soms zie je dat mensen wat tijd nodig hebben om te wennen aan een nieuwe situatie. Ze kijken de kat uit de boom. Na vandaag stel ik voor dat we die uitdrukking aanpassen voor de situatie dat de aanpassing nog wat langer duurt dan gewoonlijk: Ze kijken de vogel uit de boom. Zeker in tijden dat die er niet in zit duurt dat heel erg lang...

Zorgvuldige inpassing grootschalige zon- en windenergie nodig!

Theo Bouwman

In het vorige nummer van de Venkraai (2019-4) hebben Plonie van Campen en Han Monteiro het onderwerp van de Regionale Energie Strategie (RES) geïntroduceerd. Als uitwerking van het Klimaatakkoord zijn in Brabant vier regio's vastgesteld die een energie opwek opdracht hebben. Voor ons is de Metropool Regio Eindhoven (MRE), een samenwerkingsverband met 21 gemeenten, waaronder de Kempen, van belang. Deze regio moet jaarlijks 4 PetaJoule opwekken en daar zijn 150 windmolens of 10 km² zonnevelden (of een combinatie daarvan) voor nodig. Men kiest in eerste instantie voor deze bewezen technieken. Andere technieken komen pas

later aan de orde. Daarnaast hebben energiebesparing alsook het gebruik van warmte een hoge urgentie. De BMF (Brabantse Milieufederatie) hanteert bij haar beoordeling van de plannen de zgn. zonneladder. Eerst zon op daken, daarna zorgvuldig inpassen, dan combineren op gevoelige locaties en tot slot grootschalig enkelvoudig b.v. op landbouwgrond. Zie ook de zeven aanbevelingen bij duurzame energie opwek van de Brabantse natuur en milieuorganisaties: www.brabantsemilieufederatie.nl.

De Kempen

De stand van zaken is als volgt. In het hele MRE gebied blijken er twee snelheden te zijn. In de Kempen zijn de zoekactiviteiten voor grootschalige zon- en windenergie al tijden geleden gestart. Er zijn haalbaarheidsonderzoeken verricht en op de uitkomsten heeft men een MER procedure (Milieu Effect Rapportage) toegepast. Er is een voorlopige PlanMER opgesteld o.a. op basis van inventarisaties van mogelijke plekken voor zonnevelden en/of windparken. Daarvoor zijn allerlei belangengroepen gehoord over hun wensen, met name bewoners, gemeenten, waterschappen, defensie (radar), netwerkbeheerders, commerciële partijen, maar ook enkele natuurorganisaties. Zie:

www.zonenwindindekempen.nl

Op die voorlopige PlanMER, met daarin mogelijke locaties ingetekend voor windparken en grootschalige zonnevelden, hebben zowel de commissie MER, alsook de BMF, Natuurmonumenten, Brabants Landschap, Stichting Groen Kempenland, Milieuwerkgroep Kempenland en Vereniging Het Groene Hart Brabant stevig gereageerd. De inspraakreacties van medio 2019 liegen er niet om. Volgens hen is er geen sprake van een zorgvuldige inpassing en moet en kan dat verbeterd worden. De natuur lijkt in de PlanMER meer op een te nemen horde, dan als een te behouden waarde. De volgende punten van kritiek kunnen genoemd worden.

Kritiek op PlanMER

Op de eerste plaats lijkt het concept de Natura2000 gebieden te respecteren qua afstanden van windturbines. Maar er wordt nauwelijks rekening gehouden met de natuurwaarden binnen het Natuurnetwerk Brabant (ecologische hoofdstructuur en verbindingszones), die ook ontzien moeten worden. Zoals onder andere in de Mortelen en Landgoed Baest/Beerzedal.

Op de tweede plaats hebben bovenstaande organisaties gewezen op de gevolgen voor kwetsbare vogelsoorten. Door hen en Vogelwerkgroep de Kempen is vroegtijdig gewezen op de 'Nationale Windmolenrisicokaart voor Vogels' van Vogelbescherming en Sovon. Die zienswijze is genegeerd. Sterker, er zijn potentiële windlocaties aangewezen in risicogebieden.

Op de derde plaats is men verbaasd dat er geen veldbezoeken en geluidsberekeningen zijn verricht, laat staat veldonderzoek.

Ook zijn een aantal al vergunde windprojecten niet meegenomen, waar wel sprake is van cumulatieve effecten voor dat gebied (De Pals en Reusel - De Mierden).

Na verwerking van deze inspraakreacties alsmede het eindadvies van de Commissie MER worden de bestuurlijke keuzes t.a.v. beleid- en toetsingskader vastgesteld en in februari/maart aangeboden aan de Gemeenteraden. Aldus de ontwikkelingen in de Kempen.

MRE loopt achter

De rest van de MRE loopt hier flink op achter en zal waarschijnlijk ook geen MER procedure doorlopen! Dat beperkt de inspraakmogelijkheden behoorlijk. Maar er zijn ook nog geen definitieve kaarten met mogelijke locaties zoals in de Kempen. In de zogenaamde werkateliers van de RES/MRE wordt door ambtenaren van alle betrokken gemeenten en vertegenwoordigers van tal van organisaties (bedrijfsleven, woningcorporaties, energiecoöperaties, waterschappen, netwerkbeheerders, natuurorganisaties, etc.) nog naarstig gezocht naar mogelijke gebieden voor grootschalige zon- en windparken. Bij een van de laatste bijeenkomsten (7 januari 2020 in Waalre) waren onder andere de BMF en de KNNV aanwezig.

In de periode februari-maart komt er een concept RES voor het hele MRE gebied (RES 1.0).

De Gemeenteraden worden hierover geïnformeerd, maar nemen uiteindelijk niet de beslissing. Die is voorbehouden aan het B&W. Ook dit is een democratisch tekort, waardoor natuur- en landschapsorganisaties extra alert moeten zijn. De duiding van potentiële locaties en hun energieopbrengst zal uiteindelijk landelijk getoetst worden aan de opdrachten voor energie opwek. Als dat niet voldoende is, komt er een aanvullende opwek opdracht.

Uit het voorbeeld van de Kempen is duidelijk te zien dat we de ontwikkelingen scherp moeten volgen. 'Let op Uw Saeck!'

Vacatures bij de landelijke KNNV-organisatie

Secretaris landelijk bestuur

Wil jij de KNNV versterken en op landelijk niveau jouw talent inzetten voor een natuurvereniging met gepassioneerde leden? Het landelijk bestuur zoekt een secretaris. De nieuwe secretaris wordt geduldig ingewerkt en hoeft zich geen zorgen te maken over veel werk. Ook als je de KNNV niet (goed) kent, kun je je enthousiasme voor de natuur omzetten in meedenken over het beleid van de vereniging. Geleidelijk aan leer je vanzelf de vereniging beter kennen. Het enige wat telt is je enthousiasme voor de natuur. We doen het vooral samen. Gezien de samenstelling van het bestuur nodigen we vrouwen nadrukkelijk uit te reageren.

Heb je belangstelling of vragen, bel of stuur een bericht aan voorzitter Bart Heijne,
voorzitter@knnv.nl

Algemeen lid van het landelijk bestuur

Hoe meer zielen hoe meer vreugd. Dat geldt ook voor het besturen van de landelijke KNNV. Samen denken we na over hoe we afdelingen kunnen faciliteren en organiseren we hulpmiddelen voor de afdelingen. We zijn altijd blij om dat met meerdere mensen samen te doen. Dat kan op allerlei manieren. Ook voor een algemeen bestuurslid geldt dat het niet veel tijd hoeft te kosten en we werken je geleidelijk in. Je enthousiasme voor de natuur is eigenlijk de enige randvoorwaarde. Geleidelijk aan leer je vanzelf de vereniging beter kennen. We doen het vooral samen. Gezien de samenstelling van het bestuur nodigen we vrouwen nadrukkelijk uit te reageren.

Heb je belangstelling of vragen, bel of stuur een bericht aan voorzitter Bart Heijne,
voorzitter@knnv.nl.

Verkoper tweedehands boeken

Vijftien jaar verzorgde Everd de Jongh de tweedehandsboekenverkoop voor de KNNV. Helaas is hij er begin dit jaar mee gestopt. Dat is jammer, er was veel aanbod van en animo voor de natuurboeken. Wie zou(den) dit willen overnemen? Ken je de geur van het oude papier? De spanning van wat staat er in die bijzondere en oude boeken? Dat ervaar je door erin te bladeren als je voor de KNNV tweedehands boeken wilt verkopen. Alle boeken gaan door je handen. Je krijgt regelmatig boeken binnen en verkoopt ze via internet.

Wil je meer informatie? Bel of mail met het KNNV bureau, tel: 030-2314797, *bureau@knnv.nl*

Notulist

Heb je een liefde voor de natuur en wil je meer weten van de KNNV dan kun je je steentje bijdragen door notulen te maken van vergaderingen. Zo leer je geleidelijk het reilen en zeilen kennen van onze enthousiaste en dynamische natuurvereniging met gepassioneerde leden. Het voordeel is dat je niet in een bestuur zit, maar wel meemaakt wat zich daar afspeelt. Het enige wat we vragen is dat je redelijk kunt omgaan met een tekstverwerker.

Voor meer informatie bel of stuur je een bericht aan Bart Heijne,
voorzitter@knnv.nl

Uitgebreidere omschrijvingen voor de functies van secretaris en algemeen bestuurslid voor het landelijk bestuur vind je op de website:
<https://www.knnv.nl/landelijk-bureau/vacatures>

Tekening: Annemarie Schrover-Van Bokhoven

Zeekoeten

Achilles Cools

Het schiereiland Varanger behoort tot de door mensen meest noordelijk bewoonde gebieden van de wereld. De Varanger Fjord in het noordoosten van Noorwegen baant zich in het landschap en heeft een Arctisch klimaat. Toch is het door de warme golfstroom in de zomer redelijk doenbaar. Door het onherbergzame karakter van het gebied zijn een aantal kernen slechts door één weg te bereiken en moeten grote afstanden worden afgelegd. De weg naar Hammingberg is toendra met rotsen waar we Sneeuwgorzen, Moeras-sneeuwhoenders, Raven, IJsgorzen, Goudplevieren, Giervalken en Rendieren opmerkten. Vardo ligt aan de monding en van daaruit kun je met een bootje naar het eiland Hornoya. Een vogeleiland dat me deed denken aan de Orkney eilanden in Schotland. Vijfentwintig jaar geleden hadden we daar voor het eerst een vogeleiland bezocht en konden we van op de kliffen in de nesten kijken van de duizenden zeevogels. Brénine had zo'n vogeleiland nog nooit betreden.

Op Hornoya is het meestal koud. Dat is het ook de dag tevoren als we inschreven, maar 's anderendaags hebben we geluk, het is zonnig en geen koude wind. Met mijn aantekenboekje in de hand, en een filmcamera die als vanzelf alles registreert, loop ik tussen de nesten door over aangelegde paadjes. Er heerst daar een apart geurtje. Ik moet bekennen, de guano roept associaties bij me op van vroeger, ook al is het mest. Je moet er de smaak voor ontwikkeld hebben. Stank, neen, de zee stinkt.

Tegen de steile kliffen zitten in donkere rijen Zeekoeten opgepakt. Van ver lijken ze bijna zwart, van dichtbij zie ik duifgrote, op Pinguïns lijkende vogels met een melkchocolade bruine kop en witte onderzijde. Oog in oog met een enorme massa Zeekoeten. Door hun compacte, fluweelachtige veren en donkere ogen hebben ze een vriendelijke uitdrukking. Doorgaans zijn ze zachtaardig tegenover elkaar, heel soms raken ze wat opgewonden en gebruiken ze hun spitse snavel om hun eigendom te beschermen. Duizenden zwart-witte vogels bedekken de kliffen, ze zitten hoog en veilig voor de golven die beneden inbeuken tegen de rotsen. De Zeekoeten met hun puntige snavel staan schouder aan schouder. Elke vogel is aan het broeden of past op een kuiken. De vogels maken lawaai, maar er straalt tegelijk een sfeer uit van kalme bedrijvigheid. Van tijd tot tijd klinkt er zacht gekakel. Dreigende Zilvermeeuwen vliegen steeds over, kennelijk lusten ze wel een kuiken of een ei. Soms vliegt een Zeekoet wat onbeholpen op, of

landt er juist eentje, waarbij het tot een korte schermutseling komt met een buur. Dat gekibbel houdt even snel op als het is begonnen. Ze kijken opzij, doen rustig verder met zitten, of poetsen wat aan hun verenpak, alsof er niets is gebeurd.

Zeekoeten zijn trouw. Meestal blijft een paartje dertig jaar of langer bij elkaar. Elk jaar keren ze terug naar de vast plek, waar ze dan steeds een kuiken proberen groot te brengen. De broedtaken worden eerlijk verdeeld. Een van de ouders blijft in de kolonie, terwijl de ander op zoek gaat naar Ansjovis. Na een lange zoektocht keert de vogel terug om de uitgehongerde thuisblijver af te lossen. De broeder gaat niet weg van het ei, ook al wordt hij besmeurd door al het mest. Een Zeekoet die geen eieren heeft probeert soms een steen uit te broeden. Ook als ze een ei hebben dat niet is uitgekomen, ze blijven zitten, wekenlang. Ze leggen een visje bovenop een dood ei, alsof ze een ongebooren kuiken te eten willen geven. Ze geven niet vlug op.

Hun burens zijn Alken, familieleden, die vanwege hun roestkleur ook ketellappers heten. Op de rotsen onder hen, zitten de smetteloos witte Drieteenmeeuwen op met uitwerpselen besmeurde nesten van gras. Zo dichtbij, zo mooi. Paartjes heel aandoenlijk naast elkaar. Met schrille sopraangeluiden voeren ze de boventoon over het tenorenkoor van grommende Zeekoeten. Af en toe klinkt er een schelle roep doorheen van een tevreden Papegaaiduiker. Op kleine torentjes van mest die dienen als nest, zitten de Kuifaalscholvers te kwekken, hier en daar ook een Kortbekzeekoet. De Papegaaiduikers komen als vreemde snoeshaantjes tevoorschijn, rare kwanten die fier met hun kopje draaien. De levendig gekleurde snavel en poten vallen dan op. Zij verstoppelen hun eieren in een hol of in een spleet, net als de Alken, veilig voor overvliegende eierdieven.

Zeekoeten leggen hun enige grote ei open en bloot op een smalle rotsrichel, prachtig in balans, zodat het er niet af rolt. Niet te geloven hoe het blijft liggen. Zeekoeteieren hebben een heel aparte tolvorm met een ronde en een puntige kant. Het kan om zijn as tolleren en daardoor niet van de smalle rotsrichel vallen. Het mannetje bezet een stuk richel op een klif, lang voordat er een ei is gelegd, en jaagt iedereen weg, behalve zijn vrouw.

Wij lopen over de paadjes tussen al deze broedende vogels op hun nesten. Een Raaf klinkt uit boven het tumult. Er valt voor hem wat te rapen! Een eiland vol

eieren lokt eiereters. Het rumoer van de grote kraamkamers is luid, wat overheersend, als van een gezelschap op een feestje, en dat is het in feite ook, hartstochtelijke ontmoetingen tussen partners en burens. Hun natuurlijke uitbundigheid is hartveroverend.

Toch lijken Zeekoeten achteloze en incontinenten vervuilers. Ze broeden onder smerige omstandigheden. Hun eieren zitten onder de uitwerpselen. Ze hebben een detritusgeur. Detritus is onder zeevogelonderzoekers een andere term voor stront. Maar zeekoeteieren hebben iets bijzonders, ze zijn zelfreinigend! Net zoals bij sommige waterplanten het bladoppervlak schoon blijft als zich sferische waterdruppels vormen die met het vuil van het blad rollen, zo ook blijven zilverschachtige druppeltjes op het ei liggen. De schaalstructuur is anders dan bij andere vogeleieren.

Een zeekoetei is prachtig. Pure schoonheid, groot en glanzend met een harmonieus kleurenpalet. Een van de meest verbazingwekkende aspecten van zeekoeteieren is de enorme variatie in kleur en tekening. Geen twee eieren zijn gelijk. Je treft bij hen alle patronen en kleuren aan van alle andere tienduizend vogelsoorten van de wereld. Het aantal variaties is eindeloos groot. Ook eieren met lijnenpatronen zoals op geelgorseieren. Donkere potloodlijntjes die variëren in dikte en beeldend wegsijpelen in de grondkleur. Dotjes, puntjes, lettertjes, stipjes, vlekjes, veegjes, wolkjes, alles kan.

Het zijn museumeieren. Het zeekoetei is het populairste en meest gezochte ei voor eierverzamelingen. Vroeger, toen eieren verzamelen nog veel werd gedaan, was een collectie niet compleet zonder zeekoeteieren. Ironisch genoeg was eieren verzamelen in het verleden juist een van de manieren waarop mensen in contact kwamen met de natuur.

Eierverzamelaars trotseerden de gevaren om steile hellingen te beklimmen. Meer dan eens vielen ze eraf in zee. Klammers daalden af aan koorden, bungelden langs de rotswand, en werden met hun buit omhooggehaald. Als roofdieren plunderden ze de hele kolonie. Ze hadden een gevulde tas en een rijke oogst. Generaties lang werden de eieren verhandeld door boeren. De eieren werden uitgeblazen en verkocht. Het verzamelen van eieren deed zijn intrede in de zeventiende eeuw toen dokters en andere rijken begonnen met curiositeitenkabinetten. Collecties van vogeleierverzamelaars bevatten vaak lades vol zeekoeteieren.

Zelfs miniatuureieren van Zeekoeten bestaan, dwerg-eieren, of ondermaatse werden verzameld. Het is een zeldzaam verschijnsel en vroeger werden ze wel eens

geassocieerd met allerlei bijgeloof als men een te klein ei van een vogel vond. Bij Kippen is dit bekend. Men ging er van uit dat het gelegd werd door jonge hanen, waardoor ze wel eens 'haneneieren' werden genoemd. Of soms ook 'windeieren', omdat in een oud sprookje werd beweerd dat de hen via de wind werd bevrucht. Ondermaatse eieren hebben geen dooier. Omgekeerd heb je ook 'dubbeldooiers'. Bij een op de duizend komt het voor, ook bij Zeekoeten. Deze zijn nog zeldzamer en daarom echte verzamelobjecten. In collecties zijn er tevens diverse misvormde zeekoeteieren. Ronde, langwerpige tot mangovormige. Alleen bij kippen zijn vergelijkbare reeksen bizarre vormen gekend. Niet te verbazen, wereldwijd leggen die een triljoen eieren per jaar. Het zeekoetei is aanzienlijk groter dan een kippenei, terwijl deze vogel zelf kleiner is dan een Kip.

Bij de meeste vogels verschijnt bij het leggen eerst het stompe gedeelte. Bij de Zeekoet komt het spitse gedeelte eerst uit de cloaca. Ook Futen en Steltlopers leggen met het puntige eerst. Dat verklaart nog niet dat die eieren per se puntig zijn. Misschien legt de Zeekoet puntige eieren omdat het stompe uiteinde dan vrij blijft van uitwerpselen. De meeste viezigheid zit op het spitse uiteinde. Dit toont niet aan dat de puntige vorm in het geval van rollen de belangrijkste factor is in de evolutie van de eivorm. De 'rollen-in-een-boog-' hypothese blijft kloppen.

Helaas verklaart dit zeker niet waarom Zeekoeten zulke prachtige eieren leggen. Stelt het hen mogelijk in staat hun eigen ei te herkennen? Ze broeden dicht opeen. Ze kennen zeker hun eigen plek, dat is duidelijk. Waargenomen is dat Zeekoeten hun eigen ei terughalen tot over een afstand van vier meter van de oorspronkelijke plek. Toch straf, voor vogels die broeden op met stront bedekte plekken.

Als het om vogels gaat vormen Zeekoeten de belangrijkste pijler van het mariene ecosysteem van het noordelijk halfrond. Zij hebben een centrale plek in de voedselketen van de zeeën. Door olievervuiling sterven er echter tienduizenden per jaar een langzame en gruwelijke dood. En nog veel meer gaan dood aan overbevissing en klimaatverandering. Het massaal eierrapen van vroeger valt hierbij in het niet. Te verwaarlozen is zeker die ene Raaf in de buurt die nauwelijks durft te komen zolang wij, en andere mensen er rondlopen.

De kuikens leiden een comfortabel leven op een kliftop. Dagelijks wordt hun voedsel gebracht. Er is altijd genoeg kleine vis in de zee. Als enig kind hoeven de jonge Zeekoeten zich nu nergens zorgen over te maken. Over een week wacht de kuikens echter een zware vuurproef en een nieuwe wereld. Ze moeten de

overgang maken van kliftop naar oceaan - door te springen. De pul lijkt hopeloos onvoorbereid op de sprong van soms driehonderd meter. Hij kan tenslotte niet vliegen en de vleugels hebben nog pas de eerste dekveren. Met zijn vleugelstompjes kan hij nauwelijks sturen, hooguit zijn val ietsje breken. Een beetje kan hij zweven want hij is extreem licht en pluizig. Onvermijdelijk zullen er enkele verongelukken, de meeste maken een goede kans.

Er heerst dan natuurlijk een bezorgde sfeer in de zeekoetenkolonie op de nachten dat de jongen springen. Bij schemering is de beste tijd, hoewel het daar niet echt donker wordt, toch zijn er mogelijk dan

minder vijanden, minder meeuwen, en jagers. Oudervogels roepen luid smekend op hun kroost dat zich verdringt om van de gunstigste richels te springen. De sprong duurt kort. Toch weten sommige predatoren ze in de lucht of op de zeespiegel te onderscheppen.

Wanneer een jong het water heeft bereikt, voegt het zich snel bij zijn vader waarvan het de stem herkent. Eenmaal verenigd zwemmen ze samen haastig zee- waarts, waar vader zijn kroost nog enkele weken voert in de relatieve veiligheid van de oceaan.

(Verschijnt bij Atlas Contact)

Citroenvlinder en ik

Koning Winter legt tijdens het nachtelijk uur toch nog een vliesje ijs op het water, maar door de kracht van de lentezon wat later, blijkt dit alles slechts van korte duur.

De lucht kleurt prachtig blauw tussen de geelgroene katjes van de hazelaar. Ze schommelen onverstoord en onvermoeibaar, verkondigen ons: De lente is er nu heel gauw.

Opeens weerklinkt er, wat plompverloren, een doordringend, metaalachtig soort gelach. 't Is een zwarte specht, die door dit baltsgedrag aangeeft hier thuis te horen.

Een citroenvlinder dwarrelt even in het rond. Blijkbaar is het om echt te vliegen nog wat vroeg want hij landt al gauw genoeg op een zonbeschenen plekje op de grond.

Hier zie ik beide vleugels zich samentrekken waarna ze richting zon worden gericht om als een fraai geel zonnepaneeltje zo allicht wat nieuwe energie op te kunnen wekken.

Ik laat me door de vlinder inspireren, kom behoedzaam dichterbij. Zodoende kan ook ik, gezeten aan zijn zij, van de allereerste zonnewarmte profiteren.

Gerard Compiet

Foto: free photobank torange.biz